

**Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav translatologie**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Anna Šarounová

Komentovaný překlad: *Dänemark Reiseguide*

Annotated translation: *Dänemark Reiseguide*

Praha 2012

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Svoboda, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Tomáši Svobodovi, Ph.D., za vedení práce a cenné rady při konzultacích. Poděkování patří i Mgr. Heleně Březinové, Ph.D., za odbornou konzultaci dánských reálií.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 22. 5. 2012

.....
Anna Šarounová

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je vypracovat překlad německého textu do češtiny a doplnit ho odborným komentářem. Překládaný text obsahuje vybrané kapitoly z internetových stránek www.daenemark-reiseguide.de, na kterých najdeme turistické informace o Dánsku. V rámci odborného komentáře je nejdříve provedena překladatelská analýza, která se podrobně zabývá vlastnostmi výchozího textu. Na základě analýzy je poté vyvozena metoda překladu, jež ovlivní další překladatelské postupy a způsob řešení konkrétních překladatelských problémů. Velká část komentáře je věnována problémům na lexikální rovině, především překladu dánských reálií. Komentář je uzavřen kapitolou o tematických posunech.

Klíčová slova

Dánsko, turistický průvodce, komentovaný překlad, překladatelské problémy, překladatelská analýza, metoda překladu

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to create a German-Czech translation and to complete it with a commentary. The translated text consists of selected chapters from the website www.daenemark-reiseguide.de, where tourist information about Denmark can be found. The first part of the commentary includes a translation analysis of the original text. Based on the analysis is deduced the translation method, which affects further translation process and the way of solving specific translation problems. Large part of the commentary describes lexicological problems, especially problems with translation of the geographical names and of the Danish life and institutions. The commentary is concluded by a chapter about thematic shifts.

Key Words

Denmark, travel guide, annotated translation, translation problems, translation analysis, translation method

Obsah

1 Úvod.....	7
2 Překlad.....	8
3 Překladatelská analýza.....	28
3.1 Vnětextové faktory.....	28
3.1.1 Vysílatel.....	28
3.1.2 Záměr vysílatele.....	28
3.1.3 Příjemce.....	28
3.1.4 Médium.....	29
3.1.5 Místo.....	29
3.1.6 Čas.....	29
3.1.7 Podnět.....	29
3.1.8 Funkce textu.....	30
3.2 Vnitrotextové faktory.....	30
3.2.1 Téma.....	30
3.2.2 Obsah.....	30
3.2.3 Presupozice.....	31
3.2.4 Výstavba textu.....	31
3.2.5 Neverbální prvky.....	32
3.2.6 Syntax.....	32
3.2.7 Lexikum.....	32
3.2.8 Suprasegmentální jevy.....	33
4 Metoda překladu.....	34
5 Tematické posuny.....	35
5.1 Aktualizace.....	35
5.2 Lokalizace.....	36
5.3 Adaptace.....	37
6 Typologie překladatelských problémů.....	39
6.1 Překlepy a věcné nepřesnosti.....	39
6.2 Lexikální rovina.....	41
6.2.1 Odborné výrazy.....	41
6.2.2 Reálie.....	41
6.2.3 Internacionalismy a cizí slova.....	48
6.2.4 Antroponyma.....	49
6.2.5 Idiomy.....	49

6.2.6 Přivlastňovací zájmena.....	49
6.2.7 Kompozita.....	49
6.3 Morfologická rovina.....	51
6.3.1 Přechylování.....	51
6.3.2 Změna čísla.....	51
6.3.3 Skloňování vlastních jmen.....	52
6.4 Syntakticko-gramatická rovina.....	52
6.4.1 Koherence a koheze textu.....	52
6.4.2 Trpný rod a jeho konkurenční formy.....	53
6.4.3 Interpunkce.....	56
6.5 Stylistická rovina.....	57
7 Závěr.....	58
8 Resumé.....	59
9 Bibliografie.....	60
10 Přílohy.....	61

1 Úvod

Tématem práce je komentovaný překlad vybraných kapitol cestovního průvodce po Dánsku, uveřejněného na internetových stránkách www.daenemark-reiseguide.de. Ve vybraných kapitolách informuje autor čtenáře o turisticky atraktivních místech v Dánsku, hodně prostoru věnuje ale i dánským reáliím, například dějinám, politice, ekonomice, geografii či kultuře. Čtenář tak po přečtení textu získává jak teoretické, tak praktické informace, které by se mu mohly hodit při cestování Dánskem.

Cílem práce je vytvořit funkční překlad výchozího textu a následně v odborném komentáři rozebrat problémy, které při překladu textu vyvstaly. Překlad je v práci zařazen na začátek, poté následuje překladatelská analýza, v níž se zkoumají vnětextové a vnitrotextové faktory. Součástí odborného komentáře jsou také kapitoly věnované metodě překladu, typologii překladatelských problémů a tematickým posunům.

Při překladu byly využívány slovníky a jazykové příručky, například překladový slovník *Lingea*, německý výkladový slovník *Duden*, český *Slovník cizích slov* či *Pravidla češtiny*. Četnost výskytů jednotlivých výrazů byla ověřována v *Českém národním korpusu* (nejčastěji *SYN2010*) nebo pomocí vyhledávače *Google*, který zároveň sloužil pro dohledávání dalších zdrojů.

Jako základní sekundární literatura pro psaní odborného komentáře sloužily publikace zabývající se problematikou překladu, například *Umění překladu* od Jiřího Levého, *Překlad a překládání* od Dagmar Knittlové a kolektivu a *Textanalyse und Übersetzen* od německé translatožky Christiane Nordové, na jejímž modelu byla založena analýza výchozího textu.

2 Překlad

DÁNSKO

Turistický průvodce

Dánsko je oblíbeným cílem mnoha turistů. Na těchto stránkách bychom vám tuto krásnou zemi rádi přiblížili.

Dánsko

Geografie a podnebí Dánska

Dánské království je charakteristické svou polohou, která představuje spojnici mezi střední Evropou a Skandinávií. Na jihu se nachází jediná pevninská hranice s německou spolkovou zemí Šlesvickem-Holštýnskem. Z ostatních stran je Dánsko obklopeno vodou: na západě Severním mořem, na severozápadě průlivem Skagerrak, na severovýchodě průlivem Kattegat a na východě Baltským mořem.

Dánsko má rozlohu asi 43 000 km². Území se dělí na Jutský poloostrov a 474 ostrovů, z nichž asi 100 je obydleno. K nejznámějším ostrovům patří Sjælland, Fyn, Lolland, Falster a Bornholm. Zhruba jedna třetina z celkové rozlohy Dánska připadá na ostrovy. Ostrov Sjælland, na jehož východní části leží hlavní město Kodaň, je od ostrova Fyn oddělen úžinou Velký Belt. Ostrov Fyn a Jutský poloostrov odděluje úžina Malý Belt. Třetí mořská úžina, Öresund, leží mezi Sjællandem a jižním cípem Švédska. K Dánsku patří navíc ještě autonomní oblasti Faerské ostrovy a Grónsko.

Díky mnoha ostrovům a velmi rozeklanému pobřeží má relativně malé království pobřežní čáru dlouhou 7 314 km. Vedle rozsáhlých písečných pláží a pobřežních útesů vybízí k rekreaci také více než 590 jezer. Jezero Arresø leží východně od města Frederiksværk (na ostrově Sjælland) a je s rozlohou přibližně 40 km² největším jezerem Dánska. Stadil Fjord je s 19 km² druhým největším jezerem a nachází se na Jutském poloostrově (tedy na pevnině). Třetí největší jezero Hillerød má rozlohu asi 17 km² a najdeme ho, stejně jako jezero Arresø, na ostrově Sjælland.

Téměř žádná z dánských řek již neteče původním korytem. Nejdelší řeka, 160 km dlouhá Gudenå, vznikla během poslední doby ledové. Řeka Kongeå tvořila mezi lety 1864 a 1920 hranici mezi Dánskem a Německou říší.

Z geografického hlediska je Dánsko, s výjimkou ostrova Bornholm, pokračováním Severoněmecké nížiny. Na jihozápadě najdeme spíše pobřežní mělčiny, tzv. watty a marše, které se nacházejí i na německém pobřeží Severního moře. Na ně navazuje vyrovnávací pobřeží s občasnými písečnými valy a pobřežními morény a táhne se až na sever. Západ Jutska, kterému se také říká pevninské Dánsko, se poměrně hodně liší od východu. Je velmi rovinný a oplývá spíše neúrodnými písčitými plochami. Východní pobřeží Jutska je obklopeno šlesvicko-holštýnskými fjordy, které se nacházejí i na severu poloostrova. Následkem procesů, jež se odehrály během doby ledové, se ve východním Jutsku nachází materiál ze spodních morén a materiál ledovcového původu, což jsou velmi rozmanité horniny a půdy. Východ je hodně kopcovitý. Najdeme zde i nejvyšší vrchol Dánska, kterým je 170,86 m vysoký Møllehøj.

Na většině dánského území je mírné oceánské a pobřežní klima. To znamená, že léta jsou spíše chladná až mírně teplá, zato zimy jsou relativně mírné. Přestože je Dánsko obklopeno dvěma moři, je zde průměrný úhrn srážek poměrně nízký. V létě se denní teploty pohybují průměrně mezi 18 a 25°C. Noci jsou dlouhé a chladné. Pro dánské zimy je typický především častý déšť a mráz. Zároveň ale Dánsko profituje ze Severoatlantského proudu, větve Gofského proudu. Díky jeho vlivu se v zimě průměrné teploty pohybují nejčastěji kolem bodu mrazu. Klimaticky se od zbytku Dánska liší Grónsko, kde vládne arktické podnebí s velmi krátkými, chladnými léty a velmi dlouhými, extrémně studenými zimami.

Dánská flora a fauna

Kvůli rozsáhlé těžbě dřeva v uplynulých stoletích nemá již Dánsko žádné velké a původní lesy. Pouze v přírodních rezervacích, jako například v národním parku Rebild Bakker, můžeme ještě dnes nalézt starý lesní porost. Nachází se v největší dánské souvisle zalesněné oblasti Rold Skov, v tzv. Trolím lese.

Dánsko je asi z 12 % zalesněné. Převládají listnaté lesy, ve kterých najdeme především buky a duby, ale také jilmy, lísky, javory, borovice, břízy, osiky, lípy a kaštiny. V západojutských nížinách můžeme ojediněle najít rašeliniště, ze kterých bylo zachráněno již mnoho pozůstatků z doby ledové. Nachází se zde i vegetace typická pro střední Evropu, jako například vřesoviště či porost na dunách.

Dánsko je domovem vysoké zvěře, daňků, králíků, veverek a ježků. Často se zde vyskytují také lišky, jezevci, kuny, mývalové a psíci mývalovití. Pobřeží obývají tuleni. Zejména v pobřežních oblastech najdeme řadu ptačích druhů, například strak, holubů, lysek, hus, kachen, ale i racků, rybáků a potáplic. Moře obývá mnoho mořských ryb, například tresky, lososi, sledi a platýzi.

Dějiny Dánska

Nejstarší stopy lidské civilizace v Dánsku pocházejí z doby kamenné. Tyto 70 000 let staré fragmenty byly objeveny ve štěrkovně u Hollerupu a svědčí o pohnuté minulosti země.

Předci dnešních Dánů přišli v 6. století z jižního Švédska na Jutský poloostrov a na některé západní ostrovy v Baltském moři. Odtamtud vypudili německé kmeny, které se tam usadily již dříve. Samostatná království, která na území vznikala, sjednotil Gorm Starý teprve v 10. století. Do roku 1035 dobyli Dánové rozsáhlá území na Britských ostrovech, v Norsku a jižním Jutsku a byli v této době společně se Švédy a Nory označováni jako Vikingové. Ve 14. století, po období slabosti, se Dánsko, Island, Švédsko a Finsko sjednotily v Kalmarské unii pod dánskou nadvládou. Tento svazek existoval až do roku 1523, kdy Švédové znovu dosáhli nezávislosti. Rozepře se Švédy trvaly až do 17. století.

Reformace a osvícenství neprošly Dánskem beze stopy. V napoleonské době zůstalo Dánsko nejdříve neutrální, později ale spolupracovalo s Francií, a muselo tak po uzavření Kielského míru roku 1814 přenechat Britům Helgoland a Švédům Norsko.

Revoluce, které probíhaly v Evropě v roce 1848, měly vliv na dánskou monarchii. V roce 1849 byla zřízena konstituční monarchie pod vládou glücksburské větve rodu

Oldenburků, a Dánsko tak získalo i svou první ústavu.

Francouzská revoluce posílila národní uvědomění Dánů. V důsledku toho bojovalo Dánsko s Německem o jih Jutska, respektive o Šlesvické vévodství. Dánsko podleho, což způsobilo na národní identitě Dánů hluboké jizvy, které částečně zůstávají až dodnes.

Po německo-dánských válkách zůstalo Dánsko až do konce druhé světové války zahraničněpoliticky striktně neutrální. I přes svou neutralitu bylo ale v roce 1940 obsazeno Německem v rámci operace Weserübung („Cvičení na Vezeře“) a až do konce války zůstalo pod německou kontrolou.

Po osvobození se Dánsko v roce 1949 stalo spoluzakladatelem OSN, NATO, Rady Evropy a v roce 1952 Severské rady. V roce 1960 přistoupilo ke společenství EFTA a v roce 1973 přestoupilo k ES. Od roku 1989 mohou v Dánsku uzavřít sňatek osoby stejného pohlaví. Referendum o Maastrichtské smlouvě z roku 1993 přineslo kladný výsledek až při druhém hlasování. Hlasováním v roce 2000 ztroskotalo přistoupení Dánska k eurozóně.

Dánská politika

Podle ústavy z roku 1953 je Dánsko demokratickou parlamentní monarchií. Hlavou státu je král nebo královna, kteří ale zastávají pouze reprezentativní funkci. V současné době vládne královna Markéta II.

Dánský parlament zvaný Folketing má 179 poslanců, kteří jsou voleni každé čtyři roky. Dva poslanci jsou voleni v Grónsku a dva na Faerských ostrovech.

Výkonnou moc drží oficiálně v rukou panovník, v praxi však rozhoduje vláda pod vedením premiéra. Vládu jmenuje panovník, jehož rozhodnutí ale musí být schváleno parlamentní většinou. Od roku 2011 vládne menšinová vláda pod vedením levicové liberálky Helle Thorning-Schmidtové.

Zákonodárnou moc má Folketing. K vydávání zákonů potřebuje souhlas krále,

respektive královny. Také vyhlášení války a podpis mírové smlouvy vyžadují souhlas jak parlamentu, tak krále. V Dánsku se využívá poměrný volební systém. Všechny plnoleté osoby mají aktivní i pasivní volební právo. O zákonech může být rozhodnuto i na základě referenda s podporou dvoutřetinové většiny ve Folketingu. Pokud alespoň 30 % oprávněných voličů hlasuje proti přijetí zákona, nevejde v platnost. Nejsilnější vládní stranou v parlamentu je v současné době Sociálně demokratická strana, kterou následuje Dánská lidová strana a Socialistická lidová strana.

Od roku 1849, kdy byly zřízeny nezávislé soudy, není již panovník formálním předsedou Nejvyššího soudu. Podle ústavy z roku 1953 jsou nezávislí i soudci a již nejsou jmenováni panovníkem. Soudci jsou chráněni před úřední výpovědí a mohou tak být propuštěni jen na základě soudního rozhodnutí.

Po roce 1945 muselo Dánsko od základů přestavět svou armádu. V roce 1950 získalo podporu v rámci amerického programu zbrojní pomoci a reorganizovalo vojenské i politické vedení obrany. V současné době má Dánsko 290 vojáků v Afghánistánu a 300 v jednotkách KFOR.

Dánská ekonomika

Dánský pracovní trh slouží jako příklad mnoha zemím, mimo jiné i Německu. Neexistuje zde ochrana před výpovědí srovnatelná například s německými pravidly, a proto se také hovoří o deregulovaném pracovním trhu. Motto „flexikurita“ spojuje liberální předpisy v oblasti zaměstnanosti, vysoké sociální zajištění a aktivní politiku trhu práce. Nezaměstnaní dostávají podstatně vyšší podporu v nezaměstnanosti než v Německu a plošně procházejí rekvalifikací na nová místa. Asi 32 % výdělečně činných pracuje ve veřejném sektoru. Míra zaměstnanosti v Dánsku je u starších zaměstnanců dokonce nejvyšší v EU. V odborech je zapojeno více než 75 % zaměstnanců, což je velmi vysoký podíl.

V Dánsku platí hodně vysoká daňová a odvodová kvóta. Samotná daň z přidané hodnoty je 25% a vztahuje se i na knihy a potraviny. Přesto je dánská ekonomika považována za velmi flexibilní a konkurenceschopnou. V porovnání hrubého domácího produktu evropských zemí obsazuje Dánsko pravidelně přední příčky. Státní dluh je

relativně nízký. Mezinárodní studie stále znovu ukazují, že životní standard Dánů je jedním z nejvyšších na světě.

Dánská monarchie je považována za vysoce průmyslovou zemi. Více než $\frac{3}{4}$ dánského exportu tvoří stroje nebo průmyslové zboží. Průmysl a služby se soustředí především v kodaňské aglomeraci. K nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím patří potravinářský a kovo zpracující průmysl, tiskařství a vydavatelství, stavba strojů i výroba elektronického zboží a dopravních prostředků. Také dánský nábytek je opravdovým „exportním hitem“. Významný je také ocelářský průmysl, stavba lodí, pivovarnictví, textilní a oděvní průmysl, výroba cementu, stejně jako výroba chemických produktů, léčiv, keramických výrobků, porcelánu, kamen, jízdnic kol a papíru.

Zemědělství je v Dánsku vysoce mechanizovaným odvětvím. Zaměstnává zhruba 3 % všech pracujících a vyniká především výrobou produktů z vepřového masa. Vedle masného a mlékařského průmyslu zaměřeného na export hraje velkou roli i pěstování obilovin, píce, lnu, konopí, chmele a tabáku.

Dánské lesy jsou dnes chráněnými přírodními oblastmi a nejsou zemědělsky využívány. Důležitým zdrojem dánského národního hospodářství je ale rybolov. Převážná část lovišť se nachází v Severním moři. Od roku 2000 patří Dánsko také mezi oficiálně uznané vinařské oblasti.

Dánsko je schopné z vlastních zdrojů pokrýt přes polovinu své spotřeby energie. Energie získávaná z ropy a zemního plynu je doplněna větrnou energií, která v současnosti pokrývá 20 % spotřeby elektřiny.

Dovolená v Dánsku

Typy dovolené v Dánsku

Dánsko nabízí každému mnoho atraktivních možností, jak strávit dovolenou. Ať už rodina nebo jednotlivec, sportovní nadšenec či milovník kultury – každý si zde najde způsob, jak si opravdu užít ty nejhezčí týdny v roce.

Nejčastěji využívanou možností, jak poznat Dánsko, jsou rekreační chaty. Téměř u každého pořadatele zájezdů můžete získat speciální katalogy, které nabízejí výhradně rekreační chaty v Dánsku. Nejnavštěvovanější oblasti leží na Bornholmu, Fynu, Lollandu, severním Sjællandu, ale i na severozápadě (u zálivu Limfjorden), na pobřeží Severního moře a na východě Jutského poloostrova. Stručně řečeno, téměř na každém pobřeží si můžete vybrat z mnoha nabídek rekreačních chat. Volba tedy není lehká. Pro výběr chaty by měla být vedle komfortu rozhodující i poloha. Západní Jutsko je spíše rovinnaté s dlouhými písčnými plážemi a dobře se hodí pro rodiny s dětmi, ale také pro surfaře. Na východě je krajina převážně kopcovitá a směrem na sever se objevují i místa s útesy. Tyto oblasti se hodí spíše pro aktivní turisty nebo rodiny se staršími dětmi.

I milovníkům městské turistiky má Dánsko co nabídnout. Například Aarhus, druhé největší město Dánska, je především známým studentským městem. Aarhus ležící na východě Jutska je také letní rezidencí královské rodiny a vedle zajímavých muzeí se zde nachází i katedrála a rozlehlé parky.

Město Odense na ostrově Fyn je rodným městem Hanse Christiana Andersena. Můžete se zde projít po stopách známého spisovatele. Milovníky umění stejně jako děti potěší několik skanzenů, největší železniční a lodní sbírka a celostátně známé divadlo s vlastní divadelní školou.

Město Roskilde, které leží na severu Sjællandu, je známé svým světovým kulturním dědictvím. V Roskilde Fjordu bylo nalezeno několik vikinských lodí, které jsou nyní zakonzervovány a některé z nich můžete vidět vystavené. Celé město je dnes nálezem z vikinské éry ovlivněno, na každém kroku najdete výstavy zabývající se tímto tématem. Roskilde je navíc pojmem pro hudební fanoušky – každý rok se zde koná Roskilde Festival, jeden z největších hudebních festivalů v Evropě. V dřívějších dobách

bylo Roskilde královským městem, což se odráží na místních stavbách a architektuře.

Největším turistickým magnetem je určitě Kodaň, hlavní město Dánska. Kodaň není jen královským sídlem, ale je považována za kulturní a hospodářské centrum Dánska a celé Skandinávie. Je to relativně malé město, které má však pohnutou historii. Kodaň získala své kouzlo díky neuvěřitelnému množství a rozmanitosti kulturních nabídek, zajímavé architektuře, multikulturní společnosti a také díky světu otevřeným, přátelským lidem. Hlavní atrakcí je Malá mořská víla podle Hanse Christiana Andersena a Tivoli, nejstarší zábavní park na světě.

Dánsko však nenabízí spoustu možností jen městským turistům a rodinám s dětmi – i aktivní turisté zde najdou vše, po čem jejich srdce touží. Západ Jutska se například skvěle hodí k surfingu a také severní část Sjællandu je dobrým surfařským místem. Největší a nejlepší surfařská oblast však leží na Limfjordu na severozápadě Jutska. Vedle surfařů si přijdou na své i golfisté, rybáři, jachtaři, potápěči a cyklisté.

Dánské rekreační oblasti

Dánsko má mnoho tváří. Západ je spíše rovinatý a neúrodný, východ úrodný a kopcovitý a na severu se nacházejí strmé útesy a romantické malé přístavy. Jedno však mají všechny dánské regiony společné – obklopuje je moře.

Do roku 2006 bylo Dánsko rozděleno na 16 krajů (*amt*) a 270 okresů (*kommuner*). Rozlišovalo se 13 krajů a 3 okresy s krajskými pravomocemi. Od 1. ledna 2007 se dělení velmi zjednodušilo a Dánsko je nyní rozděleno na pět regionů s 98 okresy. Mezi regiony patří Severní Jutsko (*Nordjylland*), Střední Jutsko (*Midtjylland*), Jižní Dánsko (*Syddanmark*), region Hlavní město (*Hovedstaden*) a region Sjælland.

Region Hlavní město

Region Hlavní město zahrnuje severovýchod Sjællandu, Kodaň a ostrov Bornholm. Hlavním městem regionu je Hillerød, správní sídlo se nachází v Glostrupu. Region Hlavní město tvoří 29 okresů.

Hillerød, hlavní město regionu, je železničním, a tím i dopravním uzlem. V tomto relativně mladém městě se nachází největší renesanční zámek severní Evropy, který se rozkládá na třech ostrovech v jezeře Frederiksborg Sø. Město je známé především lidovou vysokou školou žurnalistiky, umění, literatury a politiky.

Nedaleko Hillerødu, který leží na severovýchodě Sjællandu, se nachází jezero Arresø, největší dánské vnitrozemské jezero. Arresø, původem fjord, je dnes oblíbenou rekreační destinací. V blízkosti najdeme i jezero Esrom Sø, třetí největší dánské jezero. Spolu s lesem Gribskov a zámek Fredensborg patří Arresø k místům, která se určitě vyplatí navštívit.

Snad nejděčnějším cílem regionu je Kodaň, hlavní město Dánska. Krásné, hojně navštěvované, ale i drahé město je považováno za kulturní a ekonomické centrum Skandinávie. Největší část Kodaně leží na ostrově Sjælland, menší část pak na ostrově Amager. Kodaň můžeme rozdělit na tři okrsky: statutární město, tzv. Velkou Kodaň a oblast propojenou Kodaňskou integrovanou dopravou (*HT-området*). Statutární město tvoří samotné jádro Kodaně a jeho součástí jsou tzv. dlážděné čtvrti (*brokvarterer*) a městské části Christianshavn, Islands Brygge, Valby, Vanløse a Brønshøj. V roce 2000 byl otevřen most přes Öresund do švédského města Malmö, což umožnilo užší společný růst severodánského a jihošvédského hospodářského prostoru.

Symbolem města je Malá mořská víla, ústřední postava stejnojmenné pohádky Hanse Christiana Andersena. Tuto 1,25 metrů vysokou sochu objednal pivovarník Carl Jacobsen a vytvořil ji kodaňský sochař Edvard Eriksen. Předlohou mu byla tvář známé primabaleríny Ellen Pricové a tělo jeho ženy Eline.

Kodaň nabízí mnoho pamětihodností i zábavních atrakcí. Najdeme zde například Tivoli, jeden z nejstarších zábavních parků světa. Množství soch a kostelů v Kodani vypráví o dávných dobách, o kterých se můžete dočíst v Královské knihovně (*Det Kongelige Bibliotek*). Přístavní čtvrť Nyhavn je zábavní čtvrť Kodaně plná taveren, pivnic, restaurací a klubů, které se nacházejí v mnoha malých, barevných štítových domcích.

Zcela specifickou částí Kodaně je Svobodné město Christiania. Jedná se o alternativní

obytnou část, která se rozkládá ve čtvrti Christianshavn na bývalém vojenském pozemku. Zelená oáza láká denně mnoho turistů a je domovem m.j. bývalých povstalců, příznivců hnutí hippies, Inuitů a bohémů.

V Kodani se nachází celá řada zajímavých muzeí. K věhlasu Kodaně jako města umění a kultury přispívá i Královské divadlo (*Det Kongelige Teater*), Královská opera (*Operaen*), Divadlo Malé mořské víly (*Mermaid-Theater*) a Nové divadlo (*Det Ny Teater*).

Severní Jutsko

Region Severní Jutsko zahrnuje především Severojutský ostrov, zvaný také Vendsyssel-Thy, a ostrov Læsø. Hlavním městem je Aalborg. Pod Severní Jutsko spadají okresy Aalborg, Brønderslev, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Læsø, Mariagerfjord, Morsø, Rebild, Thisted a Vesthimmerlands.

Ostrov Læsø je vlastně jedním velkým muzeem. Mladé i staré přitahují především projekty experimentální archeologie. Vystavené selské dvory ukazují, jak zde lidé žili ještě před několika desetiletími.

Aalborg, hlavní město Severního Jutska, je třetím největším městem Dánska a leží na Severojutském ostrově. Jeho poloha u Limfjordu, který se na tomto místě zužuje a začíná se podobat řece, dopomohla městu již dříve k velkému významu. Přístavní město je dnes vědeckým centrem Severního Jutska a přitahuje průmyslová odvětví, jako je chemický, kovodělný, tabákový a textilní průmysl či výstavba lodí. Vyrábí se zde i pálenka aquavit, jeden z nejznámějších dánských exportních produktů.

Aalborg sjednocuje tradici a moderní dobu, a to i v architektuře. Můžeme zde najít stavby v renesančním stylu stejně jako vrcholná díla moderní architektury, např. hudební scénu Dům hudby (*Musikkens Hus*) od firmy Coop Himmelb(l)au.

Kolorit města Frederikshavn utvářejí moderní loděnice. Kromě nich se zde nachází i velmi pozoruhodná čtvrť Fiskerklyngen, ve které najdete staré žluté rybářské domky, jednu z nejdelších pěších zón v zemi a můžete si zde také poležet na jediné pláži

s palmami v Dánsku.

Krajinu okolo Frederikshavnu charakterizují řeky a druhově bohaté zalesněné oblasti. Až 70 metrů vysoké kopce v blízkosti města nabízejí krásný výhled na tzv. Hirsholmene, skupinu sedmi ostrovů ležících v Kattegatu nedaleko Frederikshavnu.

Střední Jutsko

Tento region zahrnuje střed Jutska, jak již ostatně napovídá jeho název. Hlavním městem je Viborg. Střední Jutsko se skládá z 19 okresů.

Krajina ve Středním Jutsku se mění od západu k východu. Na západě se vyskytují rovinaté a neúrodné oblasti, směrem k východu se vynořuje stále více kopců, které obohacují ráz krajiny.

Viborg, hlavní město Středního Jutska, bylo v minulosti hlavním městem celého Jutska. Ve městě najdeme novoromantickou katedrálu s kryptou a muzeum Skovgaard. Nejzajímavější je ale okolí Viborgu. Jihozápadně od města se nachází přehrada Tange Sø s muzeem elektřiny, severně od města leží Hjarbæk Fjord, kde najdeme oblast s největší druhovou rozmanitostí vodních ptáků v celém Dánsku. Právě tato oblast je jako stvořená pro milovníky přírody a pěší turisty. Hjarbæk Fjord byl od Limfjordu oddělen hrází, což zásadně zvýšilo populace bahenních rostlin a vodních ptáků.

Aarhus, druhé největší město Dánska, se rovněž nachází ve Středním Jutsku. Ve městě najdeme univerzitu, všestranný průmysl a mořský přístav.

Velkoměsto je obchodním centrem Jutského poloostrova. Najdeme zde nejdůležitější průmyslová odvětví, jako například strojírenský a textilní průmysl, a shromažďuje se tady nejdůležitější importní zboží, jako např. zemědělské produkty, uhlí nebo železo, které se dále přepravuje lodí. Město je také firemním sídlem druhého největšího dánského pivovarnického koncernu, výrobce piva „Ceres“.

Aarhus dodnes rychle roste a má celou řadu vzdělávacích institucí, např. Aarhuskou

univerzitu, vysokou obchodní školu, školu architektury, hudební konzervatoř, hereckou školu atd.

Za vidění stojí zvláště mnohá muzea, neboť velká část z nich má zábavně-vzdělávací charakter, takže jejich návštěva může být velmi atraktivní jak pro děti, tak pro dospělé.

Jižně od města leží zámek Marselisborg, letní sídlo královské rodiny. Zámek je oblíbeným turistickým cílem především v době konání přehlídky výměny stráží. Stejně oblíbené je i muzeum Moesgård nebo rozlehlý univerzitní park se dvěma jezery.

Informace o Dánsku

Dánská infrastruktura

Nejdůležitějším dopravním prostředkem, se kterým můžete poznávat Dánsko, je auto. K dispozici budete mít celkem 71 347 km silnic. Součástí dánské dopravní sítě je i mnoho mostů a tunelů, jako například most přes Velký Belt nebo spojení přes Öresund, z nichž některé jsou zpoplatněné. Kolem Kodaně je doprava soustředována na dálniční okruh.

V Dánsku by si měl každý řidič rozhodně dávat pozor na povinnost používat bezpečnostní pásy, jinak totiž hrozí vysoké pokuty. I přes den se musí jezdit s rozsvícenými potkávacími světly, telefonování za jízdy je stejně jako u nás povoleno pouze s handsfree. Stejně tak platí i pravidlo přednosti zprava. Pokud ale na křižovatkách uvidíte na vozovce malé bílé trojúhelníky, znamená to: *Dej přednost v jízdě!* V obci je nejvyšší povolená rychlost 50 km/h. Mimo obec a na rychlostních silnicích se může jezdit 80 km/h, na dálnicích až 130 km/h. Přívěsy a karavany do 3,5 t mohou jezdit maximálně rychlostí 70 km/h. Povolena hranice hladiny alkoholu v krvi je 0,5 promile.

Alternativou k autu je dánská železnice. V roce 2000 bylo možné využít 2 875 km kolejí. Stejně jako jinde v Evropě je i zde možné koupit poměrně výhodné speciální jízdenky, které umožňují užívat síť železničních tratí i po několik dní. Státní železniční podnik Danske Statsbaner zajišťuje provoz především na hlavních tratích, vedlejší tratě obsluhují soukromé společnosti. Některé železniční spoje vedou přes mosty (např. spoj Hamburg-Kodaň) nebo přes trajekty (např. z německého Puttgardenu do dánského Rødby).

Trajekty jsou v Dánsku důležitým dopravním prostředkem. Nejenže poměrně levně a rychle spojují jednotlivé ostrovy, ale do dánských přístavů připlouvají i lodě z Německa, Švédska a Velké Británie, většinou kvůli přepravě turistů. Trajekty jezdí pravidelně a spolehlivě. Největší lodní dopravní společností je Scandlines.

Od nástupu nízkonákladových leteckých společností už není problém si na skok zaletět

do Dánska. Dánsko má pět mezinárodních letišť, a to v Kodani, Billundu, Aalborgu, Esbjergu a Aarhusu. Do každého koutu země se tak dostanete rychle a pohodlně.

Dánské umění a kultura

Dánsko je centrem umění a kultury a na jeho území najdeme tři místa, která patří mezi světová kulturní dědictví: katedrálu v Roskilde, zámek Kronborg v Helsingøru na ostrově Sjælland a runové kameny z Jellingu, které se nacházejí severovýchodně od Vejle. V roce 2006 se Dánsko pokusilo definovat své kulturní dědictví v tzv. Kulturním kánonu (*Kulturkanon 2006*). Odborná grémia určila při této příležitosti devět kategorií, které zahrnovaly vždy dvanáct nejvýznamnějších úspěchů v dané kulturní oblasti. Nehrálo přitom žádnou roli, zda bylo úspěchu dosaženo v samotném Dánsku, nebo zda byl autorem úspěšného díla Dán.

Mezi zmíněných devět kategorií patří architektura, výtvarné umění, design a umělecké řemeslo, film, literatura, vážná hudba, populární hudba, scénické umění a dětská tvorba.

Dánská literatura

Kořeny dánské literatury datujeme už od konce 11. století. Jednalo se především o lidové a hrdinské písně, hrdinské a přírodní ságy a příběhy o kouzelných bytostech i o historických osobnostech. Literatura byla předávána především ústní formou.

Dodnes nejznámějším dánským literátem je Hans Christian Andersen. Jeho povídky a pohádky, jako třeba Ošklivé káčátko, Princezna na hrášku nebo Malá mořská víla, jsou známé i u nás.

Světověznámý je i spisovatel Søren Kierkegaard, který se ve svých pracích zabýval otázkami existence a strachu. Také básník Ludvig Holberg se proslavil za hranicemi díky svým komediím, satirickým románům a dějepisným dílům.

Mezi dánskými autory jsou i nositelé Nobelovy ceny. V roce 1917 se o toto prestižní ocenění podělili Karl Gjellerup a Henrik Pontoppidan.

Nejslavnějšími dánskými autory 20. století jsou Karen Blixenová (Vzpomínky

na Afriku) a Peter Høeg (Cit slečny Smilly pro snih).

Dánská architektura a design

Skandinávský design byl známý a oblíbený již před vzestupem dánských a švédských obchodních domů s nábytkem.

Od středověku se v Dánsku vyvíjel vlastní styl, i když byl inspirovaný francouzskými a německými vzory. V období od středověku přes cihlovou gotiku, renesanci a baroko až po klasicismus přejímali dánští architekti evropské umělecké proudy a přetvářeli je podle vlastních představ. Důležité a směr udávající stavby jako např. katedrála v Roskilde (*Roskilde Domkirke*), kostel sv. Knuda (*Sankt Knuds Kirke*) v Odense, hrad Kronborg, zámek Amalienborg nebo kodaňský kostel Panny Marie (*Vor Frue Kirke*) pocházejí právě z tohoto období.

Významnými představiteli dánské architektury 20. století jsou především Arne Jacobsen, Peder Vilhelm Jensen Klingt, Jørn Utzon, Erik Møller a Johan Otto von Spreckelsen.

V oblasti designu vynikají především Georg Arthur Jensen, Kay Bojesen, Svend Weihrauch, Kaare Klint a Arne Jacobsen.

Dánský film

V éře němých filmů bylo Dánsko po USA, Německu a Francii největším filmovým producentem a dodnes Dány nadšení pro toto médium neopustilo. O diskuze v mezinárodním měřítku se postaral režisér Lars von Trier na konci 20. století svým manifestem Dogma 95, ve kterém se zabýval estetikou filmu. Ambiciózní filmy natočené podle Dogmatu 95 zvolily zcela nový přístup k filmovému médiu a částečně šokovaly svým purismem a nelítostným líčením děje.

K velmi známým dánským režisérům patří mimo jiné i Erik Balling, Lasse Spang Olsen, Anders Thomas Jensen a Lars Hesselholdt. Zahraniční filmy pro dospělé se zde nedabují, ale titulkují, stejně jako ve Švédsku.

Dánská hudba

Dánská klasická hudba se začala utvářet v 16. století, významná dánská díla vznikla ale až v 18. a 19. století. Mezi významné skladatele této doby patřili Kunzen, Weyse, Kuhlau, Gaden, Hartmann a Heise. Za nejvýznamnějšího dánského skladatele se považuje Carl Nielsen, který je díky svým symfoniím a operám uznávaný i ve světě. Jeho cestu následovali např. Schierbeck, Rijsager, Bentzon, Koppel, Holmboe, Glass, Nielsen a Langgaard.

Dánská populární hudba poutá pozornost po celém světě, například díky zpěvačce Gitte Hænningové a skupinám Olsen Brothers a Aqua. Známí jsou i hráč na bicí Lars Ulrich, zpěvačka Thulla, zpěváci Kim Larsen a Jakob Sveistrup a skupiny Carpark North, Kashmir, Pretty Maids, Sorten Muld a Volbeat.

Dánské malířství a sochařství

Dánské malířství a sochařství bylo podobně jako architektura výrazně ovlivněno evropskými uměleckými proudy. Velmi populární byly krajinomalby např. od Eckersberga, Abildgaarda nebo Juela. Abstraktní expresionisté Mortensen, Alfelt, Bille a Jorn zářili ve 20. století jako představitelé dánské výtvarné scény.

K nejznámějším a nejvýznamnějším dánským sochařům patří Bernt Notke, Claus Berg, zástupce klasicismu Bertel Thorvaldsen, Hermann Vilhelm Bissen a Jens Adolph Jerichau. Autory aktuálnějších děl jsou Kai Nielsen, Robert Jacobsen a Gunnar Westmann.

Sport a další aktivity v Dánsku

Dovolená v Dánsku je skvělou příležitostí ke sportu. Možností je spousta. Nejpopulárnějšími sporty mezi turisty v Dánsku jsou rybaření, plachtění, windsurfing, golf, potápění a cyklistika.

Dánsko je rybářským rájem, který sportovním rybářům dává jen několik omezení. Obecně platí, že rybaření není povoleno v užší přístavní oblasti, a v blízkosti soukromých pozemků musejí rybáři dodržet odstup nejméně 50 metrů. Rybáři mezi 18

a 67 lety musí mít rybářské povolení, které je k dostání na všech turistických informacích za 125 dánských korun a platí jeden rok. Velmi dobrá loviště ryb najdete v oblasti Hvide Sande na západním pobřeží Jutského poloostrova, jižně od ostrova Møn a východně od Bornholmu. Můžete ale využít i takzvaných Put-and-Take rybníků, tedy chovných rybníků, u kterých většinou najdete i sociální zařízení a možnosti rekreačního vyžití.

Pro Dánsko je charakteristická voda, která ho obklopuje. Není tedy divu, že se národním sportem stalo plachtění. Jak na moři, tak na vnitrozemských jezerech se nachází nespočet jachtařských oblastí. Poplatky jsou mírné, vybavení přístavů je vesměs kvalitní. Velmi oblíbené jsou především vody dánského Jižního moře.

Profesionální windsurfaře najdete především v zátocě Jammerbugt na dánském západním pobřeží. Panují zde ideální drsné podmínky k windsurfingu. Tento sport ale můžete bez obav provozovat i v klidných vodách, jen musí být vítr dostatečně silný. Pro všechny windsurfaře platí povinnost nosit plovací vesty. Téměř všude je možné absolvovat kurz surfování.

Na exponovaných místech v krajině se stále častěji objevují golfové hřiště. Dánské království je do golfu zblázněné – jako houby po dešti tady vyrostlo více než 140 golfových hřišť. Najdeme zde hřiště od průměrných po exkluzivní. Další rady a informace o regionech a klubech vám poskytne Dánská golfová unie.

Hledat v dánských vodách korály a tropické ryby by bylo zřejmě marné. Přesto je ale potápění díky téměř pěti tisícům vraků stále populárnější. Místní potápěčské kluby také nabízejí turistům, aby se zúčastnili hromadných potápěčských výprav. To je dobrý nápad, vezmeme-li v úvahu, že zejména blízko pobřeží se často vyskytují různé proudy a turbulence.

V oblasti cyklistiky představuje Dánsko pro země, jako je například Holandsko, velkou konkurenci. V žádné jiné zemi se do výstavby sítě cyklostezek neinvestovalo tolik peněz jako zde. Každá nově postavená silnice je automaticky doplněna cyklostezkou. Stezky jsou ve vynikajícím stavu a je na nich vyznačena prostřední čára. Mimochodem:

přímé odbočování vlevo je cyklistům zakázáno. Dánskem vede několik opravdu pěkných cyklistických tras, například cyklotrasa okolo Severního či Baltského moře. Tyto trasy mohou být skvěle využity i pro trénink triatlonu. Fotbalisté se oblékají do barev dánských dresů na Světový pohár 2010.

Dánské jídlo a pití

Mezi nejnámější dánské speciality patří neodmyslitelně hot dog a smørrebrød. Hot dog je k dostání téměř v každou denní i noční dobu v některém z mnoha stánků. Dánský hot dog se skládá z bílé housky, opečené nebo ohřáté, z párku, z opečené cibulky, z koleček nakládané okurky a z omáček. Párek se dánsky řekne *pølser* a můžete si ho dát buď vařený (*kogt*) nebo pečený (*ristet*). Z omáček je nejčastěji na výběr kečup, jemná hořčice a remuláda.

Na Faerských ostrovech přejali hot dog do své kuchyně, jen zde k němu bezpodmínečně patří i červené zelí.

Smørrebrød můžeme doslova přeložit jako chléb s máslem. Většinou se ale jedná o krajíc chleba (celozrnného, pšenično-žitného či pšeničného), na který se namaže tlustá vrstva másla a na to se pokládají další ingredience, velmi často například ryba, sýr, uzenina, maso či vajíčka. Anebo všechno dohromady. K pokrmu se obvykle podávají omáčky. Smørrebrød je velmi svěží pokrm, který můžete dostat ve speciálních restauracích nebo občerstveních za příznivé ceny. Jí se převážně v době oběda.

Významnou roli v dánském stravování hrají ryby a maso. Mezi oblíbené ryby patří sled, treska a platýz. Pokrm Gammel Danske Kaus je obdobou hanzovního pokrmu Labskaus, což je specialita připravená z mletého masa a brambor, podávaná se sázeným vejcem.

Na jídelníčku nesmějí chybět ani mléčné výrobky jako sýr a jogurt. Velmi oblíbený je zejména Ymer (typicky dánský zakysaný mléčný výrobek), dále podmásli a pyré z červeného ovoce se šlehačkou nebo s mlékem.

Jako většina kuchyní je i dánská kuchyně velmi nápaditá při výrobě pečiva a moučníků. Pečou se zde různé druhy dortů, sladkých bochánků (*boller*), skořicových šneků

a koláčků (*kanelstrang*), koblih (*æbleskiver*), perníků (*hønningkager*), pečiva z listového těsta či čokoládových kuliček.

K jídlu se pije často pivo, méně často pak víno. Za typicky dánský alkoholický nápoj se považuje pálenka aquavit nebo také gløgg, svařené víno. Přípitek *Skål* („Na zdraví!“) je velmi známý například i v Německu.

Svátky a události v Dánsku

V květnu začíná v Dánsku sezóna svátků a oslav. V půlce května ohlašuje začátek léta karneval v Aalborgu. Celé město v převlecích slaví a tancuje za zvuků samby. I v Kodani se v květnu pořádá karneval. Tento karneval pořádaný v parku Følledparken má ale spíše podobu velké lidové slavnosti.

Začátkem června se v Roskilde pořádá největší sjællandská výstava zvířat s farmářským trhem. Najdete zde vše od králíků až po voly. Jako ve starých dobách se zde obchoduje, smlouvá a prodává.

Na starém vikinském pohřebišti Lindholm Høje nedaleko Aalborgu se každoročně od půlky do konce června konají vikinské hry, které jsou zároveň divadlem, prostorem pro sebe prezentaci a historickou přehlídkou. Člověk by si mohl myslet, že se při cestování časem ocitl u Vikingů, tak autenticky vše působí.

Letní slunovrat 23. června je po celé zemi příležitostí k oslavám, které jsou spojeny s pálením ohňů. Každý, kdo může, jede k vodě a zapálí na pláži velkou hromadu klestí. Téměř povinností je také nadměrné užívání alkoholu.

Začátkem července se koná vůbec největší událost – hudební festival v Roskilde. Největší dánský poprockový festival navštíví ročně téměř 70 000 lidí. Ti se postarají o výjimečnou atmosféru na festivalu.

Vždy první víkend v červenci se v Aabenraa koná jezdecká soutěž, při které musí jezdec na koni v klusu nabodnout kopím kroužek visící ve výšce. Ve stejnou dobu se koná i vojenská přehlídka zvaná Sønderjysk Tattoo. Tato událost je jedinou profesionální

vojenskou přehlídkou, které se účastní výhradně vojenské kapely. Současně se zde koná i jezdecký turnaj, který je největším v Jutsku.

Třetí týden v červenci obeplouvá po tři dny ostrov Fyn 100 historických plachetnic při regatě zvané Fyn Rundt.

První čtvrtek v srpnu si město Svendborg na ostrově Fyn připomíná oslavami den na tržišti v roce 1890. Zde je čas se na jeden den zastavit, třeba u některého ze sta stánků, které nabízejí spousta jídla, nápojů a řemeslných výrobků. Kdo se v tento den oblékne v dobovém stylu, dostane jídlo zdarma.

V polovině srpna se v Helsingøru koná tzv. Baltic Sail. Jsou zde zakotvené historické plachetnice a parníky, které pořádají malé vyjížďky po Öresundu. Zároveň můžete na pevnině navštívit lidovou slavnost.

Trh u kláštera Løgumkloster v západním Jutsku, který se koná vždy třetí úterý v srpnu, přitahuje každoročně více než 50 000 lidí. Tento koňský a bleší trh má své specifické kouzlo.

Koncem srpna proměňují kouzelníci, hudebníci, rytíři a mniši město Horsens ve východním Jutsku v jeden velký jarmark známý pod názvem Evropský středověký festival.

Začátek září je ve městě Rømø v západním Jutsku obdobím pouštění draků. Při dračím festivalu, pořádaném na pláži Lakolk, stoupají k obloze stovky draků vlastní výroby. Všichni bojují o titul krále draků. Na tomto největším dánském dračím festivalu se objevují i profesionálové, kteří předvádějí, co všechno se dá s draky dělat.

V adventní době se Dánsko proměňuje v romantickou zemi. Od listopadu se můžete nechat unášet atmosférou všudypřítomných vánočních trhů a světel. Obzvláště krásné je Tivoli v Kodani. Skanzen v Aarhusu nabízí od půlky listopadu možnost zažít Vánoce jako dříve při světle plynových lamp a v hrázděných domcích. Dobrým tipem je také vánoční trh Julebyen v Tønderu.

3 Překladačská analýza

Jiří Levý rozlišuje tři fáze překladačské práce – pochopení předlohy, interpretaci předlohy a přestylování předlohy¹. Z jeho schématu vyplývá, že příprava na samotné přestylování předlohy je velmi důležitá a pro vytvoření funkčního překladu a zachování komunikační funkce přímo nezbytná. V první fázi musí překladač filologicky i obsahově porozumět výchozímu textu a pochopit záměr autora, který by měl v překladu zachovat. Z toho vyplývá, že je třeba provést důkladnou překladačskou analýzu výchozího textu. Analýzou výchozího textu se zabývá Ch. Nordová, která ve své publikaci *Textanalyse und Übersetzen* vytvořila vlastní model, v rámci kterého zkoumá vnětextové a vnitrotextové faktory ovlivňující výchozí text. Na jejím modelu bude založena i následující analýza textu.

3.1 Vnětextové faktory

3.1.1 Vysílatel

Vysílatel není v textu uveden, pravděpodobně jím ale bude Sascha Böge, který je v impresu uveden jako vlastník internetové domény, na které je text uveřejněn.

3.1.2 Záměr vysílatele

Vysílatel hned v úvodu sděluje, že jeho záměrem je přiblížit čtenářům Dánsko. Informace o Dánsku podává veskrze neutrální formou, celkový záměr autora tak můžeme označit za informativní².

3.1.3 Příjemce

Zkoumaný výchozí text, tedy turistický průvodce po Dánsku, je určen každému ze široké veřejnosti, kdo se chystá vycestovat do Dánska a zároveň se chce o této zemi něco zajímavého dozvědět.

¹ Levý, 1998, s. 53

² Jedná se o tzv. *Darstellungsentention* (Nord 1995, s. 55–56). Ch. Nordová rozlišuje 4 druhy záměru: informativní (*Darstellungsentention*), výrazový (*Ausdrucksentention*), apelativní (*Appellentention*) a fatický (*phatische Intention*).

3.1.4 Médium

Jako médium zvolil autor internet a svůj text nechal volně přístupný, což znamená, že příjemcem může být jakýkoliv uživatel internetu. Pravděpodobně se ale na autorovu stránku dostane uživatel, který bude v internetovém vyhledávači hledat informace o Dánsku. Jedna z výhod internetového média je, že na rozdíl od tištěné publikace může autor svůj text dle potřeby aktualizovat. Zde je ale nutné poznamenat, že autor rozebíraného textu této výhody nevyužívá a ponechává v textu již neaktuální informace (například, že dánským premiérem je Anders Fogh Rasmussen). Internet s sebou ale nese i negativa. Uveřejněné texty často neprojdou redakcí ani korekturou a objevují se v nich věcné nepřesnosti či překlepy. To platí i pro analyzovaný text. Chybám a možnostem jejich překladu je věnován prostor v rámci kapitoly pojednávající o typologii překladatelských problémů.

3.1.5 Místo

Z textu lze odvodit, že autor je německy hovořící a text psal pravděpodobně v Německu. Díky internetu je ale text snadno dostupný každému, kdo umí německy. Místo tedy v oblasti internetu nehraje takovou roli jako u tištěných médií, která často vycházejí jen v dané zemi.

3.1.6 Čas

Datum uveřejnění textu, případně poslední aktualizace, není na stránkách uvedeno. Z kontextu ale můžeme odvodit, že text byl uveřejněn či naposledy aktualizován mezi lety 2001 a 2009, kdy byl dánským premiérem Anders Fogh Rasmussen.

3.1.7 Podnět

Text nebyl napsán k žádné výjimečné příležitosti. Proč si autor vybral jako téma Dánsko lze jen odhadovat, pravděpodobně ho ale Dánsko zajímá, má o něm určité znalosti a touto cestou se o ně chtěl podělit s ostatními.

3.1.8 Funkce textu

Jak již bylo rozvedeno výše, komunikačním záměrem autora je informovat čtenáře o Dánsku, z čehož vyplývá, že text má plnit věcně informativní komunikační funkci³. Text je psaný odborným stylem, přičemž slohově i tematicky spadá pod sekundární styl průvodcovský. Autor se zde *obrací k zájemci, který má jen obecné znalosti z oboru, a tomu se podřizuje jak výběr faktů, tak forma zpracování, která se beletrizuje*⁴. Právě proto je velmi důležité text stylisticky zařadit a pak podle toho při překladu volit výrazové prostředky i formu, aby se zachoval záměr autora.

3.2 Vnitrotextové faktory

3.2.1 Téma

Hlavní téma zkoumaného textu můžeme shrnout jako turistické informace o Dánsku. Text je provázaný jedním ústředním tématem, obsahuje ale řadu podtémat z různých oblastí (geografie, kultura, historie apod.). Text je díky ústřednímu tématu koherentní.

Podle tématu může překladatel také odhadnout, zda budou pro překlad nutné nějaké odborné znalosti. Při překládání turistického průvodce po Dánsku lze očekávat, že si překladatel bude muset nastudovat dánské reálie.

3.2.2 Obsah

Text obsahuje poměrně podrobné informace o Dánsku. Autor nejdříve čtenáři přiblíží obecné informace, kterými jsou geografie, podnebí, flóra a fauna, dějiny, politika a ekonomika. Poté popisuje konkrétní oblasti v Dánsku a sděluje čtenáři, proč jsou turisticky atraktivní. Autor věnuje prostor i dánské infrastruktuře, kultuře a společnosti.

Jak již bylo řečeno, text je objektivní a drží se faktických informací, proto jeho vnitřní situace (tedy situace uvnitř textu, tzv. *Innere Situation*) odpovídá vnější situaci (tedy situaci v reálném světě, tzv. *Äußere Situation*)⁵.

³ Rozlišuje se komunikační funkce věcně informativní a funkce estetická (Grepl a kol., 2008, s. 715)

⁴ Čechová a kol., 2008, s. 224

⁵ Nord, 1995, s. 107

3.2.3 Presupozice

Každý autor či překladatel předpokládá u příjemce textu určité znalosti. Jak již bylo zmíněno výše, výchozí text je určen široké laické veřejnosti, proto by měl autor od příjemce očekávat jen všeobecné znalosti. Slovní zásoba použitá v textu je běžnému čtenáři snadno srozumitelná, autor navíc často používá jednoduché věty, což srozumitelnost textu ještě zesiluje. Objevuje se zde i několik odborných výrazů, především z oblasti geografie, ale také reálie spjaté s Dánskem, jeho historií a kulturou. Autor očekává od čtenáře všeobecné znalosti z oblasti geografie a dějin, proto dovysvětluje pouze reálie, které z jeho pohledu nemusí být německému čtenáři jasné. Co se týče geografických odborných výrazů (např. *Wattenküste*), autor je většinou nevysvětluje. Předpokládá, že je buď čtenář bude znát, nebo si je bude schopen dohledat.

3.2.4 Výstavba textu

Překládaný text je složen z vybraných kapitol z turistického průvodce o Dánsku uveřejněného na internetu. Překladatel si mohl dovolit vybrat pouze několik kapitol, aniž by narušil koherenci textu, protože kapitoly jsou na sobě do velké míry nezávislé a často propojené jediným tématem, kterým je Dánsko. Podle vzoru Ch. Nordové se zkoumá zvláště makrostruktura a mikrostruktura textu⁶. Mikrostruktura zahrnuje především syntax a lexikum, kterým bude věnována samostatná kapitola.

V rámci makrostruktury se zkoumá především celkové optické členění textu. Překládaný text byl uveřejněn na internetové stránce a je, stejně jako většina tištěných textů, rozčleněn na kapitoly a podkapitoly. Za hlavní nadpis se považuje název internetové stránky, tedy *Dänemark Reiseguide* (respektive *www.daenemark-reiseguide.de*). Text totiž neobsahuje žádný jiný nadpis, který by mohl být určen jako hlavní.

Celý text má krátký úvod, závěr zde ale nenajdeme. Text je rozdělen na pět hlavních kapitol (*Dänemark, Urlaub in Dänemark, Dänemark Infos, Sehenswürdigkeiten a Brücken in Dänemark*), v rámci kterých jsou pak další podkapitoly, přičemž pro

⁶ Nord, 1995, s. 117–122

překlad byly vybrány podkapitoly z prvních tří kapitol. Nadpisy jsou velmi heslovité a většinou obsahují slovo *Dänemark* (např. *Ferienarten Dänemark*, *Geschichte Dänemark* apod.). Důvodem je pravděpodobně optimalizace stránek pro internetové vyhledávače, což by mělo být zohledněno i při překladu nadpisů do češtiny.

Všechny podkapitoly jsou přehledně členěny do odstavců. V textu se neobjevují žádné citace ani poznámky pod čarou.

3.2.5 Neverbální prvky

Na internetových stránkách, které obsahují překládaný text, se v době analýzy textu vyskytují celkem čtyři fotografie, které má čtenář na očích při čtení každé kapitoly. Na fotografiích najdeme turistické atrakce v Dánsku. Kromě fotografií je na stránce ještě poměrně velká reklama na rekreační chaty.

Barevně je celá stránka laděna do červena. Po levé straně najdeme červený sloupec se seznamem kapitol a podkapitol, červené jsou i všechny nadpisy. Autor nepoužívá tučné písmo ani kurzívu.

3.2.6 Syntax

Autor používá především jednoduché věty či krátká, ne příliš složitá souvětí. Objevuje se zde i poměrně velké množství výřtů. V textu najdeme také hodně pasivních konstrukcí, které jsou příznačné pro odborné texty. Text obsahuje i nevětné konstrukce a velké množství rozvitých přívlastků.

3.2.7 Lexikum

Autor používá spisovné a neutrální výrazy. V textu se objevují i odborné výrazy, především z oblasti geografie, a mnoho reálií (geografických, historických i kulturních). V textu najdeme i internacionalismy a cizí slova, vzácně pak idiomy a slovní spojení.

3.2.8 Suprasegmentální jevy

Autor používá hodně dvojteček, které nejčastěji uvozují důsledek, vysvětlení, příklad či výčet.

Der Großteil Dänemarks verfügt über ein gemäßigtes See- und Küstenklima. Das bedeutet: eher kühle bis mäßig warme Sommer, dafür aber auch relativ milde Winter.

V textu jsou použity i uvozovky, například u slov cizího původu „flexicurity“ a „Ceres“. Autor používá i závorky, do kterých uvádí doplňující informaci či dánský název za německý překlad, např. *Krapfen (Æbleskiver)*.

4 Metoda překladu

Z textové analýzy vyplývá, že text je psaný odborným průvodcovským stylem. Při překladu byly tedy vybírány takové prostředky, které tomuto stylu v češtině odpovídají. Autorovým hlavním cílem bylo podat čtenáři z laické veřejnosti co nejlepší informace o Dánsku. Tyto informace by navíc měly čtenáři posloužit v praxi, tedy při cestování Dánskem, což byl pro překladatele velmi důležitý faktor, který ovlivnil řešení jednotlivých překladatelských problémů. Cílem bylo zachovat komunikační záměr autora, a proto byla zvolena instrumentální metoda překladu.

Očekávaným příjemcem překladu je čtenář z laické veřejnosti, který má všeobecné znalosti. Ty jsou ale jazykově i kulturně podmíněné a překladatel musí zohlednit, že některé informace, které jsou německému čtenáři na základě jeho všeobecných znalostí bez problému srozumitelné, mohou být českému čtenáři zcela cizí⁷. Jedná se především o informace a výrazy spjaté s realitami Dánska, případně Německa. Překladatel také musí zohlednit, že Dánsko je země sousedící s Německem, proto lze u německého čtenáře očekávat větší znalosti o Dánsku než u českého čtenáře. Navíc jsou dánština a němčina příbuzné jazyky a jejich slovní zásoba je do určité míry podobná, proto autor textu někdy očekává, že německý čtenář bude dánským výrazům rozumět (např. u jezera *Esrom Sø* neuvádí autor, že se jedná o jezero, protože je to z názvu patrné). Stejně očekávání nelze mít od českého čtenáře.

Překlad je určen, stejně jako výchozí text, pro internetové médium a cílem je vytvořit českou mutaci německého webu, na kterém najde český čtenář aktuální informace o Dánsku.

Aby byl překlad aktuální a zároveň funkční v českém jazykově-kulturním prostředí, musel překladatel řešit problémy s překladem jazykových jevů a přistoupit k nutným tematickým posunům.

⁷ Der Translator muss *berücksichtigen, dass Informationen, die dem A-Empfänger aufgrund seines kommunikativen Hintergrundes ohne weiteres verfügbar sind, dem Z-Empfänger möglicherweise fremd sind.* (Nord, 1995, s. 111)

5 Tematické posuny

Tematickým posunem se jednak rozumí přidání vnitřní vysvětlivky k výrazům, které jsou českému čtenáři neznámé a bez jejich vysvětlení by byla narušena informativní funkce i intence autora, a jednak substituce výrazů, které jsou neaktuální či příliš orientované na německé prostředí a německého čtenáře.

Mezi základní funkční posuny na makrostylistické rovině patří aktualizace, lokalizace a adaptace⁸.

5.1 Aktualizace

Ve výchozím textu se objevuje několik neaktuálních informací. Překladatel se rozhodl až na jednu výjimku informace aktualizovat, protože čtenář turistického průvodce očekává, že v něm najde co nejaktuálnější informace o dané zemi.

Neaktuální informace najdeme konkrétně v kapitole věnované dánské politice. Předpokladem pro identifikaci a aktualizaci zastaralých informací je tedy dostatečná znalost současné politické situace v Dánsku.

Například Anders Fogh Rasmussen byl dánským premiérem pouze do roku 2009, od roku 2011 je premiérkou Helle Thorning-Schmidtová, která je předsedkyní levicové Sociální demokracie. Kromě jména se navíc musely aktualizovat i informace týkající se politické orientace premiérky.

Seit 2001 regiert eine Minderheitenregierung unter der Leitung des Rechtsliberalen Anders Fogh Rasmussen. (Str. 5 originálu, resp. přílohy 1.)

→ Od roku 2011 vládne menšinová vláda pod vedením levicové liberálky Helle Thorning-Schmidtové. (Str. 11 překladu)

Stejně tak musel být upraven i přehled vládních (respektive nejsilnějších, ale ne největších) stran:

⁸ Dle rozdělení Kathariny Reissové (Popovič, 1974, s. 122)

Die rechtsliberale Partei Venstre ist momentan die stärkste Kraft im Parlament. Ihr folgen die Konservative Volkspartei und die Dänische Volkspartei. (Str. 5 orig.)

→ *Nejsilnější vládní stranou v parlamentu je v současné době Sociální demokracie, kterou následuje Dánská lidová strana a Socialistická lidová strana.* (Str. 11 překl.)

V textu se také objevuje velmi konkrétní informace o počtu dánských vojáků v zahraničních misích. I zde bylo třeba provést úpravy, protože počet vojáků se změnil, navíc například v Iráku již Dánsko žádné vojáky nemá:

Zur Zeit stellt Dänemark 550 Soldaten im Irak, 360 Soldaten in Afghanistan und 380 Soldaten für die KFOR-Truppe. (Str. 5 orig.)

→ *V současné době má Dánsko 290 vojáků v Afghánistánu a 300 v jednotkách KFOR.* (Str. 12 překl.)

V textu se objevila i jedna věta s neaktuální informací, kterou ale nebylo možné nahradit jinou, aktuální. Vypuštění věty by bylo velkou odchylkou od výchozího textu, proto byla v překladu zachována. V praxi by se ale dalo očekávat, že by zadavatel překladu, případně autor výchozího textu po konzultaci souhlasil s vypuštěním neaktuální věty.

Fussballer kleiden sich mit dem aktuellen Dänemark Trikot zur WM 2010. (Str. 19 orig.)

→ *Fotbalisté se oblékají do barev dánských dresů na Světový pohár 2010.* (Str. 25 překl.)

5.2 Lokalizace

Výchozí text je zacílen na německé čtenáře, což je z jeho obsahu někdy patrné. Aby text na českého čtenáře nepůsobil cize, bylo třeba upravit především ta místa, kde autor výslovně píše, že je nějaká situace stejná či podobná jako v Německu nebo že nějaká v Dánsku známá osobnost je známá i v Německu. Jako například v následující větě:

Wie auch in Deutschland gibt es (in Dänemark) relativ günstige Sondertickets. (Str. 14 orig.)

V překladu by mohlo stát, že se v Dánsku stejně jako v Německu dají koupit poměrně výhodné speciální jízdenky. Český čtenář ale očekává, že text bude zaměřený na něj a na jeho zemi, proto by bylo přirovnání s Německem z tohoto pohledu nelogické. Na druhou stranu uvést místo Německa Českou republiku by byl zbytečně výrazný posun, proto se překladatel uchýlil ke kompromisu a Německo nahradil obecnějším výrazem:

→ *Stejně jako jinde v Evropě je i zde možné koupit poměrně výhodné speciální jízdenky.* (Str. 20 překl.)

V některých případech bylo ale vhodnější lokalizovat silněji, například v následujících větách:

Telefongespräche während der Fahrt sind wie auch in Deutschland nur mit Freisprecheinrichtung gestattet. Wie in Deutschland gilt die Regel rechts vor links. (Str. 14 orig.)

→ *Telefonování za jízdy je stejně jako u nás povolené pouze s handsfree. Stejně tak platí i pravidlo přednosti zprava.* (Str. 20 překl.)

Lokalizace ale nebyla vhodná vždy, například v kapitole o dánské ekonomice, kde autor vyloženě srovnává dánskou a německou ekonomiku. Jedná se ale o srovnání dvou vyspělých ekonomik, takže českému čtenáři může takové srovnání připadat logické:

Vor allem der dänische Arbeitsmarkt dient vielen Ländern, u.a. auch Deutschland, als Vorbild. Ein mit deutschen Regeln vergleichbarer Kündigungsschutz existiert nicht, weshalb man auch von einem deregulierten Arbeitsmarkt spricht. (Str. 5 orig.)

→ *Dánský pracovní trh slouží jako příklad mnoha zemím, mimo jiné i Německu. Neexistuje zde ochrana před výpovědí srovnatelná například s německými pravidly, a proto se také hovoří o deregulovaném pracovním trhu.* (Str. 12 překl.)

5.3 Adaptace

K adaptaci se překladatel uchyluje, pokud *situace popsaná ve výchozím textu neexistuje*

v *ciľové kultuře*⁹. Takové situace se objevovaly především v kapitolách spojených s reáliemi, proto bude většina příkladů adaptace uvedena v kapitole věnované problematice překladu reálií. V této kapitole jsou pro ilustraci uvedeny dva příklady.

Adaptace je například žádoucí u kulturních či sportovních událostí, které jsou známé v Dánsku a Německu, ale v Česku ne, a tedy pro ně neexistuje ani český výraz. V Česku se například nepořádá tzv. *Ringreiten*, tedy soutěž, která je v internetovém výkladovém slovníku *Duden* charakterizována následovně:

*Spiel, Turnier; bei dem Reiter vom [galoppierenden] Pferd aus einen in bestimmter Höhe aufgehängten Ring oder Kranz mit einer Lanze oder Stange herunterzuholen suchen*¹⁰.

Při překladu byl výraz *Ringreiten* nahrazen vnitřní vysvětlivkou, která umožní českému čtenáři pochopit, o jakou soutěž se jedná.

Ringreiten → jezdecká soutěž, při které musí jezdec na koni v klusu nabodnout kopím kroužek visící ve výšce

V textu se objevil i případ, kdy autor vysvětloval dánskou reálii pomocí německé. Tradiční pokrm *Gammel Danske Kaus* přiblížil autor německému čtenáři přirovnáním k německému pokrmu *Labskaus*¹¹, pro běžného Čecha neznámému. Proto bylo v tomto případě nutné přidat pro českého čtenáře vysvětlivku. Z důvodu žádoucí exotizace byl zachován jak dánský název pokrmu, tak jeho německá varianta.

Der Gammel danske kaus ist eine Abwandlung des hanseatischen Labkaus.
(Str. 20 orig.)

→ Pokrm *Gammel Danske Kaus* je obdobou hanzovního pokrmu *Labkaus*, což je specialita připravená z mletého masa a brambor, podávaná se sázeným vejcem. (Str. 25 překl.)

⁹ Knittlová, 2010, s. 19

¹⁰ <http://www.duden.de/rechtschreibung/Ringreiten>. Staženo dne 21. 5. 2012

¹¹ Ve výchozím textu se chybně vyskytuje *Labkaus* místo *Labskaus*.

6 Typologie překladatelských problémů

Při řešení překladatelských problémů se překladatel držel tradičních postupů, jakými jsou mimo jiné transkripce, kalkování, substituce či transpozice¹². Jednotlivými překladatelskými problémy se budeme zabývat na čtyřech rovinách, a to na rovině lexikální, morfologické, syntakticko-gramatické a stylistické. Vzhledem k tomu, že se ve výchozím textu místy objevují překlepy či věcné nepřesnosti, bude jedna kapitola věnována i této problematice.

6.1 Překlepy a věcné nepřesnosti

Výchozí text pravděpodobně neprošel redakcí ani korekturou, proto se v něm občas objevují překlepy. Někde najdeme malé písmeno místo velkého, jinde písmeno chybí či bylo zaměněno za jiné, a na jednom místě chybí dokonce i sloveso, příp. interpunkční znaménko (viz příklad níže). Překlepy nebyly do cílového jazyka převáděny, protože se nejednalo o záměr autora.

Dänemark das beliebte Urlaubsziel für viele Deutsche. (Str. 1 orig.)

→ *Dánsko je oblíbeným cílem mnoha turistů.* (Str. 8 překl.)

Jüdland → správně *Jütland*, česky *Jutsko / Jutský poloostrov*

Labkaus → správně *Labskaus* (německý pokrm)

V textu se objevují i některé věcné nepřesnosti, které musely být v překladu opraveny:

Sein Staatsgebiet verteilt sich auf die Halbinsel Jütland und 474 Inseln, von denen 100 bewohnt sind. (Str. 1 orig.)

Není pravda, že je obydleno přesně 100 ostrovů, ale zhruba 100 ostrovů, česká věta byla tedy poupravena:

→ *Území se dělí na Jutský poloostrov a 474 ostrovů, z nichž asi 100 je obydleno.*
(Str. 8 překl.)

¹² Více viz Knittlová a kol., 2010, s. 19

Další nepřesnost se nachází v kapitole pojednávající o dánském filmu. Autor zde popisuje filmařský manifest Dogma, jehož celý název ale v němčině i češtině zní Dogma 95¹³ (případně se spojovníkem, tedy Dogma-95¹⁴). Překladatel se rozhodl použít formu bez spojovníku, protože se vyskytuje častěji¹⁵.

International für Diskussionen sorgte der Regisseur Lars von Trier am Ende des 20. Jahrhunderts mit seinem filmästhetischen Programm Dogma. (Str. 16 orig.)

→ *O diskuze v mezinárodním měřítku se postaral režisér Lars von Trier na konci 20. století svým manifestem Dogma 95, ve kterém se zabýval estetikou filmu.* (Str. 22 překl.)

Jako poslední je zde uvedena věcná nepřesnost, která se vyskytuje v kapitole o dánské literatuře.

Zeitgenössische literarisch aktive Berühmtheiten sind u.a. Karen Blixen (jenseits von Afrika) und Peter Høeg (Fräulein Smillas Gespür für Schnee). (Str. 16 orig.)

Autor píše, že současnými literárně činnými slavnými osobnostmi jsou Karen Blixenová a Peter Høeg. Problém ale je, že Karen Blixenová zemřela již v roce 1962. Proto byla věta přeložena následovně:

→ *Nejslavnějšími dánskými autory 20. století jsou Karen Blixenová (Vzpomínky na Afriku) a Peter Høeg (Cit slečny Smilly pro sníh).* (Str. 21 překl.)

6.2 Lexikální rovina

6.2.1 Odborné výrazy

Odborné výrazy, které se vyskytují v textu, jsou především z oblasti geografie. Cílem překladatele bylo zachovat sémantický obsah každého výrazu a v českém jazyce zvolit

¹³ Viz např. Wikipedia: http://cs.wikipedia.org/wiki/Dogme_95, http://de.wikipedia.org/wiki/Dogma_95. Staženo dne 30. 4. 2012

¹⁴ Viz např. Busck, Poulsen, 2007, s. 352

¹⁵ Ověřeno v Českém národním korpusu – SYN2010 dne 21. 5. 2012 (heslo Dogma 95: 15 výskytů, Dogma-95: 0 výskytů).

takový ekvivalent, který by obsahově co nejlépe odpovídal německému výrazu a zároveň by se jednalo o výraz používaný v odborné terminologii. Aby toho bylo docíleno, musel být překlad konzultován s odborníkem. Nejčastější metodou překladu odborných výrazů byla substituce, ve výjimečných případech byla přidána vysvětlivka.

Im Südwesten findet sich wie an der deutschen Nordseeküste auch eher Watten- und Marschküste. (Str. 2 orig.)

→ Na jihozápadě najdeme spíše pobřežní mělčiny, tzv. watty a marše, které se nacházejí i na německém pobřeží Severního moře. (Str. 9 překl.)

Kaum einer von Dänemarks Flüssen folgt noch seinem natürlichen Lauf. (Str. 1 orig.)

→ Téměř žádná dánská řeka již neteče původním korytem. (Str. 9 překl.)

zerklüftete Küstenlinie → rozeklané pobřeží

Steilküsten → pobřežní útesy

6.2.2 Reálie

Výchozí text obsahuje mnoho dánských reálií. Jejich překlad může být velmi komplikovaný, do překladu navíc zasahuje „třetí“ jazyk – dánština. Často tedy bylo nutné najít k německému výrazu nejdříve dánský ekvivalent, ze kterého byl poté odvozen ekvivalent český. Úzus pro překlad dánských reálií není v češtině tak silný jako například u německých reálií. Pokud pro danou reálii existuje český ekvivalent, byl užit český výraz a do závorky uveden při prvním výskytu v textu dánský název, např. *kostel sv. Knuda (Sankt Knuds Kirke)*. Dánský název nebyl uváděn u Jutského poloostrova ani u města Kodaň. Naopak pokud čeština nemá pro danou reálii český ekvivalent (i když například němčina ano), byla zvolena metoda transkripce z dánštiny. V některých případech bylo nutné přidat vnitřní vysvětlivku, čímž došlo k již výše zmíněné adaptaci.

6.2.2.1 Administrativní dělení

Při překladu administrativního dělení Dánska se muselo řešit hned několik problémů a všechny vyžadovaly konzultaci s odborníkem. První problém se týkal pojmenování jednotlivých správních celků, respektive německých slov *Amt*, *Kommune*, *Amtsbezirk* a *Region*. Překladatelský úzus není tak pevný a v literatuře se objevuje několik variant.

Například dánské slovo *amt* se někdy překládá jako *okres*, protože se ale jednalo o vyšší územní správní celek odpovídající českému kraji, byl jako ekvivalent zvolen po konzultaci s odborníkem výraz *kraj*. Podobně bylo třeba postupovat i při překladu dánského slova *kommune*. Jednalo se o nižší územní správní celek odpovídající českému okresu, proto byl zvolen jako ekvivalent výraz *okres* a ne například *obec*, jak můžeme najít v některých textech¹⁶. Ke slově *kraj* a *okres* bylo navíc do závorky přidáno i dánské pojmenování, protože se jedná o důležitou informaci z hlediska funkčnosti textu. V němčině sice překlad v závorkách nenajdeme, je to ale pravděpodobně proto, že slova *Amt* a *Kommune* jsou v němčině a dánštině totožná.

Problematické bylo také dohledat, co jsou tzv. *Amtsbezirke* v následující větě:

Man unterschied 13 Amtsbezirke. (Str. 9 orig.)

Dánsko bylo totiž rozděleno na 13 krajů a 3 okresy s krajskými pravomocemi, dohromady tedy 16 krajů. Výraz *Amtsbezirk* je překladem dánského *amtskommune*, což je synonymum ke slovu *amt*. Po konzultaci s odborníkem se překladatel rozhodl, že další výraz by byl pro českého čtenáře matoucí, a proto bylo vhodnější ponechat slovo *kraj* a přidat vnitřní vysvětlivku. Věta byla tedy přeložena následujícím způsobem:

→ *Rozlišovalo se 13 krajů a 3 okresy s krajskými pravomocemi.* (Str. 15 překl.)

Co se týče překladu samotných regionů, pro 3 z nich existuje český ekvivalent:

Nordjütland (Nordjylland) → *Severní Jutsko*

Mitteljütland (Midtjylland) → *Střední Jutsko*

Süddänemark (Syddanmark) → *Jižní Dánsko*

Pro *Hauptstadregion (Hovedstaden)* je možné nalézt více českých ekvivalentů, například ne příliš vhodné označení *Hlavní oblast*, dále pak přesnější označení *Region Kodaň*, *Region hlavního města* či *region Hlavní město*. Byla zvolena poslední možnost, a to proto, že nejlépe odpovídá původní dánské formě. V textu navíc následuje region *Sjælland* (německy *Seeland*), u kterého není slovo *region* součástí názvu a píše se tedy

¹⁶ Viz např. Wikipedia: http://cs.wikipedia.org/wiki/Administrativní_dělení_Dánska. Staženo dne 21. 5. 2012

s malým písmenem. V textu by tak působilo rušivě, pokud by se slovo region psalo jednou s velkým a podruhé s malým písmenem.

Region *Seeland (Sjælland)* nemá český ekvivalent, proto byla zvolena metoda transkripce z dánštiny.

6.2.2.2 Města a městské části

Pro většinu dánských měst neexistuje český ekvivalent, proto byla zvolena metoda transkripce a ponechána dánská forma, jako například u měst Aalborg, Aarhus, Hillerød a dalších. Před názvy měst byla často přidána vysvětlivka. Do češtiny se překládá pouze hlavní město Dánska:

Kopenhagen (dánsky København) → Kodaň

Podobně jako u administrativního dělení Dánska se vyskytly problémy i při překladu dělení Kodaně. Ke každému správnímu celku se překladatel snažil nalézt velikostí a charakterem odpovídající český správní celek a použít jeho pojmenování. Dánským *Kreise* tak nejlépe odpovídají české *okrsky*, výraz *Kreisfreie Stadt*, někdy překládaný jako *městský okres*, odpovídá nejlépe českému *statutárnímu městu*.

Druhým okrskem je *Großraum Kopenhagen (dánsky Hovedstadsområdet)*, který zahrnuje samotné město Kodaň a její širší okolí. Jedná se tedy v podstatě o kodaňskou aglomeraci, které se v češtině někdy říká tzv. *Velká Kodaň*.

Verkehrsverbund Kopenhagen (dánsky Hovedstadsområdets Trafikselskab), odpovídá svým charakterem Pražské integrované dopravě a propojovala Kodaň s okolními vesnicemi a městy. Oblast propojená tímto systémem se v dánštině nazývá *HT-området*. Překlad ale komplikuje fakt, že integrovanou dopravu již neprovozuje firma HT, navíc již integrovaná doprava propojuje více míst než v době, kdy vzniklo označení pro danou oblast. Aby byla výpověď českému čtenáři srozumitelná, bylo by třeba přidat dlouhou vnitřní vysvětlivku, což by výrazně narušilo tok textu. Informace, že se jedná o původní podobu oblasti, navíc není v textu stěžejní pro zachování funkce výpovědi, proto byla

v českém překladu vynechána. Pro zpřesnění výpovědi byl ale za český překlad uveden do závorky dánský název okrsku.

Kopenhagen kann man in drei unterschiedliche Kreise einteilen: die kreisfreie Stadt, der Großraum Kopenhagen und der ehemalige Verkehrsverbund Kopenhagen. (Str. 10 orig.)
→ *Kodaň můžeme rozdělit na tři okrsky: statutární město, tzv. Velkou Kodaň a oblast propojenou Kodaňskou integrovanou dopravou (HT-området).*
(Str. 16 překl.)

Dalším problematickým místem vyžadujícím konzultaci odborníka byl překlad kodaňských čtvrtí *Brückenquartiere* (dánsky *Brokvarterer*). Jedná se o souhrnné pojmenování tří kodaňských čtvrtí Vesterbro, Østerbro a Nørrebro, přičemž první část složeniny u názvu čtvrti poukazuje na světovou stranu a druhá znamená, že čtvrti byly dlážděné (dánsky *brolagt*). Výraz *Brückenquartiere* byl proto přeložen jako *tzv. dlážděné čtvrti*.

6.2.2.3 Přírodní reálie

Přírodní reálie, tedy především názvy ostrovů, hor, řek, jezer, lesů apod., byly do češtiny překládány převážně dvěma způsoby. Buď byl ponechán dánský název a připojena česká vysvětlivka (např. *les Gribskov*), nebo byl použit český název, pokud je v češtině zaveden (např. *Jutský poloostrov*). Překladatelský úzus u většiny názvů (kromě těch, které mají zavedený český ekvivalent) kolísá a v některých případech je možné dánské názvy počeštit, tedy ponechat kořen slova a přidat českou koncovku, např. *Esrom Sø* → *Esromské jezero*. Vzhledem k informativnímu charakteru textu ale názvy počešťovány nejsou. Níže jsou příklady z textu rozdělené do zmíněných dvou skupin:

1) Transkribované názvy s českou vysvětlivkou

Gribskov → *les Gribskov*

Hjarbæk Fjord → *Hjarbæk Fjord* (vzhledem k tomu, že slovo fjord se v češtině také používá, nebylo potřeba přidávat vysvětlivku)

Arresø → *jezero Arresø*

Kongeå → *řeka Kongeå*

Tange Sø → *přehrada Tange Sø*

Amager → *ostrov Amager*

2) Názvy se zavedeným českým ekvivalentem

Vendsyssel-Thy – Severojutský ostrov, ale také ostrov *Vendsyssel-Thy*

Jylland (německy *Jütland*) – Jutský poloostrov / Jutsko

Storebælt (německy *Großer Belt*) → (úžina) Velký Belt

Lillebælt (německy *Kleiner Belt*) → (úžina) Malý Belt

Výjimku tvoří slovo *Trollwald*, které bylo metodou kalku přeloženo jako *Trolí les*.

6.2.2.4 Historické a politické reálie

Při překladu historických reálií se překladatel držel úzu, který byl ověřován především v Dějinách Dánska¹⁷.

Kalmarer Union → *Kalmarská unie*

Unternehmen Weserübung → *operace Weserübung* („Cvičení na Vezere“)

KFOR-Truppe → *jednotky KFOR*

V textu se objevilo i několik zkratk pro mezinárodní organizace. I pro jejich překlad existuje pevný úzus, kterého se překladatel držel:

UNO → *OSN*

EFTA → *EFTA*

EG → *ES*

I pro překlad politických stran existuje pevný úzus. Jak již bylo zmíněno v kapitole o tematických posunech, názvy stran nebyly z důvodu aktualizace (až na Dánskou lidovou stranu) přímo překládány, ale metodou substituce nahrazeny stranami, které se v současné době hodí do kontextu textu. Pro úplnost zde budou uvedeny překlady jak stran uvedených ve výchozím textu, tak stran aktuálních uvedených v překladu:

Strany uvedené ve výchozím textu:

Venstre → *Liberální strana Venstre*

Konservative Volkspartei (dánsky *Det Konservative Folkeparti*) – *Konzervativní lidová strana*

¹⁷ Busck, Poulsen, 2007

Dänische Volkspartei (dánsky Det Danske Folkeparti) → Dánská lidová strana

Strany, které nahradily strany v původním textu z důvodu aktualizace (je zde uveden pouze dánský a český název):

Socialdemokratiet → Sociálně demokratická strana

Socialistisk Folkeparti → Sociální lidová strana

6.2.2.5 Jídlo

Při překladu jídel bylo cílem najít takový ekvivalent, pod kterým by si český čtenář nejlépe představil popisované jídlo. Kromě již zmíněného pokrmu *Labskaus* řešil překladatel i jiné problémy. Například německé slovo *Wurst* se většinou do češtiny překládá jako *klobása*, v překladu byl ale užit český ekvivalent *párek*. Je to z toho důvodu, že uzenina v dánském hot dogu je mnohem podobnější párku, slovo klobása by tedy bylo zbytečně matoucí.

Die Wurst wird Pölser genannt (...) → Párek se dánsky řekne pölser (...)

Některé názvy jídel byly pro českého čtenáře sice neznámé, ale i autor výchozího textu předpokládal, že je německý čtenář nebude znát, proto je sám v textu vysvětluje, jako např. pokrm *smørrebrød*. V tomto případě tedy nebylo třeba přidávat vnitřní vysvětlivku.

6.2.2.6 Umění a kultura

V kapitolách o umění a kultuře se objevovaly často dlouhé řady jmen. V následující větě se například vyskytují jak jména umělců, tak jména kapel:

Bekannt sind beispielsweise auch der Schlagzeuger Lars Ulrich, Carpark North, Kashmir, Pretty Maids, Thulla, Kim Larsen, Sorten Muld, Volbeat oder Jakob Sveistrup.
(Str. 17 orig.)

Protože pro většinu českých čtenářů jsou jména neznámá, bylo třeba větu lokalizovat a před každým jménem je uvedeno, zda se jedná o hudebníka (a jakého) či o kapelu. Ze stylistického důvodu bylo změněno pořadí jmen.

→ Známi jsou i hráč na bicí Lars Ulrich, zpěvačka Thulla, zpěváci Kim Larsen a Jakob Sveistrup a skupiny Carpark North, Kashmir, Pretty Maids, Sorten Muld a Volbeat. (Str. 23 překl.)

Názvy uměleckých děl byly překládány podle stanoveného úzu.

Jenseits von Afrika → *Vzpomínky na Afriku*

Fräulein Smillas Gespür für Schnee → *Cit slečny Smilly pro sníh*

Názvy kostelů, budov a institucí byly překládány do češtiny a do závorky byl uveden dánský název.

Dom zu Roskilde → *katedrála v Roskilde (Roskilde Domkirke)*

das Königliche Theater → *Královské divadlo (Det Kongelige Teater)*

Musikkens Hus → *Dům hudby (Musikkens Hus)*

6.2.2.7 Svátky a události

Kromě již zmíněné události *Ringreiten* musela být v překladu blíže specifikována i přehlídka *Sønderjysk Tattoo*, i když vysvětlivka byla v tomto případě nutná především kvůli anglicismu *tattoo*, který se v češtině v tomto významu nepoužívá.

Jeweils am ersten Wochenende im Juli finden Ringreiten und Sønderjysk Tattoo in Aabenraa statt. (Str. 21 orig.)

→ *Vždy první víkend v červenci se v Aabenraa koná jezdecká soutěž, při které musí jezdec na koni v klusu nabodnout kopím kroužek visící ve výšce. Ve stejnou dobu se koná i vojenská přehlídka zvaná Sønderjysk Tattoo.* (Str. 26 překl.)

6.2.3 Internacionalismy a cizí slova

Vedle slova *tattoo* se v textu objevuje několik dalších internacionalismů a cizích slov, většinou převzatých z angličtiny. Anglicismy byly až na výjimky převáděny do češtiny, protože se v češtině užívají mnohem méně než v němčině. Níže jsou uvedeny příklady anglicismů složitějších na překlad.

Flexicurity

Slovo *flexicurity* se skládá ze dvou anglických slov – *flexibility (flexibilita)* a *security (bezpečnost)*¹⁸. Jedná se o mezinárodní termín, který se používá i v českém jazyce, kde se ale vyskytují čtyři možnosti překladu: *flexicurity, flexicurita, flexikurita nebo flexijistota*¹⁹. Vzhledem k tomu, že se nejedná o všeobecně známý pojem a lze předpokládat, že si ho třeba bude chtít čtenář dohledat, byl užit výraz *flexikurita*, který se nachází i na české Wikipedii. Výraz má navíc poměrně častý výskyt jak v odborných textech, tak v textech publicistických.

Das Motto „Flexicurity“ verbindet liberale Beschäftigungsregelungen, hohes soziale Absicherung und eine aktive Arbeitsmarktpolitik. (Str. 6 orig.)

→ *Motto „flexikurita“ spojuje liberální předpisy v oblasti zaměstnanosti, vysoké sociální zajištění a aktivní politiku trhu práce. (Str. 12 překl.)*

Put-and-Take-Seen

Výraz *Put-and-Take* pochází z angličtiny a používá se i v němčině a dánštině jako označení pro chovné rybníky především v Dánsku, u kterých se většinou nachází i sociální zařízení a možnosti rekreačního vyžití²⁰. Výraz *Put-and-Take* byl kvůli žádoucí exotizaci přenesen do češtiny a doplněn vnitřní vysvětlivkou:

Es gibt aber auch die Möglichkeit, Put-and-Take-Seen zu nutzen. (Str. 18 orig.)

→ *Můžete ale využít i takzvaných Put-and-Take rybníků, tedy chovných rybníků, u kterých většinou najdete i sociální zařízení a možnosti rekreačního vyžití.*
(Str. 24 překl.)

6.2.4 Antroponyma

Vlastní jména lidí byla ponechána v původní podobě, přičemž ženská jména byla přechylována. Přeložena byla pouze jména panovníků, a to na základě zavedeného úzu:

Gorm der Alte → *Gorm Starý*

Margrethe II. → *Markéta II.*

¹⁸ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Flexikurita>. Staženo 12. 5. 2012

¹⁹ Podle výsledků rešerše pomocí vyhledávače www.google.com dne 12. 5. 2012

²⁰ <http://www.sologstrand.com/holiday-denmark/put-and-take-lakes.htm>. Staženo dne 11. 5. 2012

6.2.5 Idiomy

Idiomy se v textu až na jednu výjimku nevyskytují. Idiom *wie Pilze aus dem Boden schießen* byl nahrazen českým ekvivalentním idiomem *růst jako houby po dešti*.

Das Königreich ist Golf-verrückt: schon mehr als 140 Golfplätze sind wie Pilze aus dem Boden geschossen. (Str. 18 orig.)

→ *Dánské království je do golfu zblázněné – jako houby po dešti tady vyrostlo více než 140 golfových hřišť.* (Str. 24 překl.)

6.2.6 Přivlastňovací zájmena

Němčina používá více přivlastňovacích zájmen než čeština, což je třeba v překladu zohlednit. Pro představu je zde uveden jeden příklad.

Es ist vor allem bei der Parade zur Wachablösung ein beliebtes Ausflugsziel, ebenso wie das Museum Moesgård oder der weitläufige Park der Universität mit seinen beiden Seen. (Str. 13 orig.)

→ *Zámek je oblíbeným turistickým cílem především v době konání přehlídky výměny stráží. Stejně oblíbené je i muzeum Moesgård nebo rozlehlý univerzitní park se dvěma jezery.* (Str. 19 překl.)

6.2.7 Kompozita

V německém textu se vyskytuje velké množství kompozit. Většinou nebylo v češtině možné vytvořit ekvivalentní kompozitum, proto byly tyto výrazy nejčastěji nahrazovány formou podmětu s přivlastkem (shodným i neshodným):

Sambaklängen → *zvuky samby*

Waldgebieten → *zalesněné oblasti*

Industriezweige → *průmyslová odvětví*

Někdy bylo nutné kompozitum nahradit infitivní konstrukcí:

Anschnallpflicht → *povinnost používat bezpečnostní pásy*

V některých případech nebyl možný ani takový převod a bylo tedy nutné kompozitum nahradit větou.

Ihre Lage am Limfjord, der sich an dieser Stelle flussartig verengt, verhalf ihr schon früh zu großer Bedeutung. (Str. 11 orig.)

→ *Jeho poloha u Limfjordu, který se na tomto místě zužuje a začíná se podobat řece, dopomohla městu již dříve k velkému významu.* (Str. 17 překl.)

Zvláště problematická na překlad byla kompozita, která nemají jednoznačný český ekvivalent, například kompozitum *Lebenskünstler*.

Der Lebenskünstler je ve slovníku *Duden* charakterizován následovně: *Jemand, der die Kunst beherrscht, das Leben zu meistern, stets das Beste aus jeder Situation zu machen*²¹.

Pro správný překlad je důležité zvážit i kontext, ve kterém se slovo nachází. Z kontextu textu vyplývá, že *Lebenskünstlern* žijí v Christianii, kde bydlí především lidé na okraji společnosti, kteří žijí často bohémským způsobem života. Jako nejvhodnější byl tedy zvolen ekvivalent *bohémové*.

Die grüne Oase zieht tagsüber viele Besucher an und ist Heimat von u.a. ehemaligen Aussteigern, Hippies, Inuit oder Lebenskünstlern. (Str. 11 orig.)

→ *Zelená oáza láká denně mnoho turistů a je domovem m.j. bývalých povstalců, příznivců hnutí hippies, Inuitů a bohémů.* (Str. 17 překl.)

²¹ Duden, 2007, s. 1058

6.3 Morfologická rovina

6.3.1 Přechylování

Všechna ženská příjmení v textu byla přechylována. Podle Příruční mluvnice češtiny je *od příjmení cizího původu vhodné tvořit ženské protějšky sufixem -ová tak, aby bylo původní příjmení snadno rekonstruovatelné*²².

→ *Helle Thorning-Schmidtová*.

→ *Karen Blixenová*

→ *Gitte Hænningová*

6.3.2 Změna čísla

Ve výjimečných případech bylo u podstatných jmen změněno číslo. Bylo to především z toho důvodu, že některé výrazy se obvykle vyskytují buď v jednotném nebo v množném čísle a ne vždy je úzus v němčině a češtině stejný.

Im weit verbreiteten Laubwald findet man vorrangig Buchen und Eichen. (Str. 3 orig.)

→ *Převládají listnaté lesy, ve kterých najdeme především buky a duby (...).*
(Str. 10 překl.)

Auf dieser Seite möchten wir Ihnen das schöne Land Dänemark ein wenig näher bringen. (Str. 1 orig.)

→ *Na těchto stránkách bychom vám tuto krásnou zemi rádi přiblížili.*
(Str. 8 překl.)

Um Kopenhagen herum konzentriert sich der Verkehr auf Autobahnringe. (Str. 14 orig.)

→ *Kolem Kodaně je doprava soustředována na dálniční okruh.* (Str. 20 překl.)

6.3.3 Skloňování vlastních jmen

Všechna vlastní jména, která mají český ekvivalent, byla skloňována podle českých pravidel (např. Kodaň, Jutsko apod.). Vlastní jména transkribovaná z dánštiny byla

²² Grepl a kol., 2008, s. 122

většinou uváděna s vysvětlivkou ve tvaru podstatného jména, takže se skloňovala pouze vysvětlivka a vlastní jméno zůstalo nesklonné (např. řeka Gudenå, 2. pád řeky Gudenå atd.). Forma některých transkribovaných vlastních jmen umožňovala skloňování, díky kterému se dalo vyhnout častému používání určujících podstatných jmen. Skloňována byla tedy především jména s častějším výskytem v textu (např. Sjælland, 2. pád Sjællandu; Bornholm, 2. pád Bornholmu).

6.4 Syntakticko-gramatická rovina

6.4.1 Koherence a koheze textu

Z analýzy výchozího textu vyplynulo, že v něm převládají jednoduché věty a souvětí maximálně o dvou větách. Je to dáno především tím, že věty se často vztahují k jednomu ústřednímu tématu (například ke geografii Dánska) a na sebe zdánlivě nenavazují. Tento styl je charakteristický i pro české turistické průvodce, proto byla jednoduchá syntax v překladu ve velké míře zachována. Pokud se ale v německém textu vyskytovaly za sebou tematicky provázané jednoduché věty propojené konektorem, spojil je překladatel z důvodu lepší koherence v souvětí.

Die Exekutive obliegt offiziell dem dänischen König. Praktisch entscheidet jedoch das Kabinett unter der Leitung des Premierministers. (Str. 5 orig.)

→ *Výkonnou moc drží oficiálně v rukou panovník, v praxi však rozhoduje vláda pod vedením premiéra. (Str. 11 překl.)*

Im weit verbreiteten Laubwald findet man vorrangig Buchen und Eichen. Auch Ulmen, Haselnussbäume, Ahorn, Kiefern, Birken, Espen, Linden und Kastanien sind hier heimisch. (Str. 3 orig.)

→ *Převládají listnaté lesy, ve kterých najdeme především buky a duby, ale také jilmy, lísky, javory, borovice, břízy, osiky, lípy a kaštany. (Str. 10 překl.)*

Z posledního příkladu je patrné, že vedlejší větou byl nahrazen i rozvitý přívlastek (*Im weit verbreiteten Laubwald*). Rozvité přívlastky jsou pro němčinu příznačné,

v češtině ale často působí stylisticky neobratně. Proto byly v překladu nahrazovány vedlejšími větami, většinou přívlastkovými.

Die 1848er Revolutionen in Europa nahmen Einfluss auf die dänische Monarchie.

(Str. 4 orig.)

→ Revoluce, které probíhaly v Evropě v roce 1848, měly vliv na dánskou monarchii. (Str. 10 překl.)

Der gewerkschaftliche Organisationsgrad ist mit mehr als 75% sehr hoch. (Str. 6 orig.)

→ V odborech je zapojeno více než 75 procent zaměstnanců, což je velmi vysoký podíl. (Str. 12 překl.)

Syntax ovlivnily i vnitřní vysvětlivky, které byly do textu často vkládány pomocí vedlejších vět²³.

6.4.2 Trpný rod a jeho konkurenční formy

Pro odborný styl je příznačná deagentizace, tedy *odsunutí agentu, příp. kauzátoru (= nepersonální původce) z pozice podmětu, čímž dochází k oslabení jeho významu ve větě*²⁴. Deagentizace lze docílit především pomocí gramatických prostředků, a to jak použitím trpného rodu, tak mnoha dalšími způsoby, například formou 1. či 2. osoby plurálu. Čeština a němčina užívají podobné prostředky deagentizace, často ale v jiné formě a frekvenci, proto musela být při překladu některých pasivních konstrukcí použita metoda transpozice.

Pro ilustraci zde bude uvedeno několik příkladů převodu německého pasiva a jeho konkurenčních forem²⁵ do češtiny.

6.4.2.1 Pasivum stavové

Ekvivalentem stavového pasiva může být pouze pasivum opisné, nějaká z konkurenčních forem či musí být sloveso převedeno do činného rodu. Věty

²³ Příklad viz kapitola o adaptaci

²⁴ Grepl a kol., 2008, s. 741

²⁵ Výraz konkurenční formy je převzatý z německé gramatiky Helbiga a Buschy a označuje ostatní formy deagentizace kromě pasiva (*Helbig, Buscha, 1996, s. 183–187*)

s reflexivní formou slovesnou mají totiž pouze význam dějový²⁶. Častou alternativou k opisnému pasivu je forma *být* + adjektivizované přičestí trpné.

Dänemark ist zu etwa 12% von Bäumen bedeckt. (Str. 3 orig.)

→ *Dánsko je asi z 12 % zalesněné.* (Str. 10 překl.)

Ein Staatsgebiet verteilt sich auf die Halbinsel Jütland und 474 Inseln, von denen 100 bewohnt sind. (Str. 1 orig.)

→ *Území se dělí na Jutský poloostrov a 474 ostrovů, z nichž asi 100 je obydleno.*
(Str. 8 překl.)

Eines aber ist allen Regionen Dänemarks gleich: sie alle sind vom Meer geprägt.
(Str. 9 orig.)

→ *Jedno ale mají všechny dánské regiony společné – obklopuje je moře.*
(Str. 15 překl.)

6.4.2.2 Pasivum průběhové

Z hlediska vidu mohou být ekvivalenty německého průběhového pasiva obě formy českého pasiva. Ze stylistického hlediska je sice opisné pasivum příznačné pro odborný styl, zároveň ale inklinuje ke knižnosti²⁷, proto je vhodné občas pasivum nahradit reflexivní formou slovesnou či některou z konkurenčních forem, případně převést sloveso do činného rodu.

Aquavit, eines der bekanntesten Exportprodukte Dänemarks wird hier hergestellt.
(Str. 11 orig.)

→ *Vyrábí se zde pálenka aquavit, jeden z nejznámějších dánských exportních produktů.* (Str. 17 překl.)

Die Küsten werden von Seehunden bevölkert. (Str. 3 orig.)

→ *Pobřeží obývají tuleni.* (Str. 10 překl.)

²⁶ Grepl a kol., 2008, s. 525

²⁷ Čechová a kol., 2008, 152

6.4.2.3 Reflexivní forma s použitím *man*

Zájmeno *man* se v textu vyskytovalo často ve spojení se slovesem *finden*. Věty se zájmenem *man* byly do češtiny převáděny nejčastěji pomocí reflexivní formy slovesné nebo pomocí 1. a 2. osoby plurálu.

Im Westen findet man flache karge Gebiete (...). (Str. 12 orig.)

→ *Na západě se vyskytují rovinaté a neúrodné oblasti (...).* (Str. 18 překl.)

Hier findet man auch die höchste Erhebung Dänemarks, den 170,86 m hohen Møllehøj.
(Str. 2 orig.)

→ *Najdeme zde i nejvyšší vrchol Dánska, kterým je 170,86 m vysoký Møllehøj.*
(Str. 9 překl.)

Hier kann man auf den Spuren des bekannten Dichters wandeln. (Str. 8 orig.)

→ *Můžete se zde projít po stopách známého spisovatele.* (Str. 14 překl.)

6.4.2.4 Formy s modálním faktorem

Zvláštní skupinu tvoří pasivní konstrukce, které vyjadřují modalitu. Do češtiny byly tyto konstrukce převáděny nejčastěji pomocí modálního slovesa v 1. či 2. osobě plurálu s významovým slovesem v infinitivu. Pro ilustraci je níže uvedeno několik příkladů:

Im Fjord von Roskilde fand man einige Wikingerschiffe, die heute konserviert und teilweise ausgestellt zu finden sind. (Str. 8 orig.)

→ *V Roskilde Fjordu bylo nalezeno několik vikinských lodí, které jsou nyní zakonzervovány a některé z nich můžete vidět vystavené.* (Str. 14 překl.)

Hier lassen sich Bauten im Renaissance-Stil ebenso finden wie Glanzlichter moderner Architektur, z.B. die Musikbühne Musikkens Hus von Coop Himmelb(l)au. (Str. 12 orig.)

→ *Můžeme zde najít stavby v renesančním stylu stejně jako vrcholná díla moderní architektury, např. hudební scénu Dům hudby (Musikkens Hus) od firmy Coop Himmelb(l)au.* (Str. 17 překl.)

Bei fast jedem Reiseveranstalter sind Spezialkataloge erhältlich (...). (Str. 8 orig.)

→ *Téměř u každého pořadatele zájezdů můžete získat speciální katalogy (...).*
(Str. 14 překl.)

6.4.3 Interpunkce

Němčina používá více dvojteček než čeština. Dvojtečka byla v češtině zachována, pokud po ní následoval výčet. Pokud v němčině dvojtečka uvozovala vysvětlení, zpřesnění či důsledek, byla v češtině nahrazena pomlčkou, čárkou či tečkou dle daného kontextu.

Ansonsten ist Dänemark von Wasser umgeben: im Westen von der Nordsee, im Nordwesten vom Skagerrak, im Nordosten vom Kattegat und im Osten von der Ostsee.
(Str. 1 orig.)

→ *Z ostatních stran je Dánsko obklopeno vodou: na západě Severním mořem, na severozápadě průlivem Skagerrak, na severovýchodě průlivem Kattegat a na východě Baltským mořem.* (Str. 8 překl.)

Der Großteil Dänemarks verfügt über ein gemäßigtes See- und Küstenklima. Das bedeutet: eher kühle bis mäßig warme Sommer, dafür aber auch relativ milde Winter.
(Str. 2 orig.)

→ *Na většině dánského území je mírné oceánské a pobřežní klima. To znamená, že léta jsou spíše chladná až mírně teplá, zato zimy jsou relativně mírné.*
(Str. 9 překl.)

Am interessantesten ist jedoch die Umgebung Viborgs: südwestlich der Stadt befindet sich der Stausee Tange Sø mit einem Elektrizitätsmuseum, nördlich befindet sich der Hjarbækfjord. (Str. 12 orig.)

→ *Nejzajímavější je ale okolí Viborgu. Jihozápadně od města se nachází přehrada Tange Sø s muzeem elektřiny, severně od města leží Hjarbæk Fjord (...).* (Str. 18 překl.)

6.5 Stylistická rovina

Stylistická rovina přímo souvisí s výše popsanými rovinami a veškeré jazykové prostředky, ať už lexikální, morfologické či syntakticko-gramatické, byly vybírány tak, aby byly v souladu s odborným průvodcovským stylem. Protože tento styl vyžaduje používání neutrálních lexikálních prostředků, bylo nutné stylisticky zabarvené výrazy v textu odlišit uvozovkami.

Auch dänische Möbel sind ein wahrer Exportschlager. (Str. 6 orig.)

→ *Také dánský nábytek je opravdovým „exportním hitem“.* (Str. 13 překl.)

Některé stylisticky zabarvené výrazy bylo vhodné v textu nahradit neutrálnějším, synonymním výrazem.

saftige Strafen → *vysoké pokuty* (nikoli např. *masné pokuty*)

V německém textu se objevují i nevětné celky, ve kterých je sloveso často nahrazeno interpunkčním znaménkem. Takový styl je v češtině považován za stylisticky neobratný, proto bylo v češtině nutné v některých větách sloveso doplnit.

Besonders schön: der Tivoli in Kopenhagen. (Str. 22 orig.)

→ *Obzvláště krásné je Tivoli v Kodani.* (Str. 27 překl.)

7 Závěr

Z odborného komentáře vyplývá, že tvorba funkčního překladu není jednoduchý proces. Problémy při překladu totiž nezpůsobuje jen odlišnost jazykových systémů, ale i rozdílnost společenského a kulturního prostředí, ve kterém má text působit. V analýze výchozího textu se ukázalo, že text obsahuje mnoho dánských reálií, a právě jejich překlad činil největší problémy. Pro některé výrazy bylo možné najít český ekvivalent, jiné ale bylo nutné doplnit vnitřní vysvětlivkou, aby byly českému čtenáři srozumitelné a aby text na českého čtenáře působil pokud možno stejně jako na čtenáře německého.

Problémy se ale ukázaly i na rovině syntakticko-gramatické. Německý text obsahuje mnoho jednoduchých vět a rozvitých přívlastků, které v českém jazyce působí stylisticky neobratně. Proto musely být některé jednoduché věty sloučeny v souvětí a některé rozvité přívlastky nahrazeny vedlejší větou. Z odborné literatury také vyplynulo, že čeština a němčina užívají různé způsoby upozadění agentu ve větě. Značná část práce byla proto věnována i převodu německých trpných konstrukcí do češtiny.

V komentáři byly systematicky popsány překladatelské postupy, posuny a způsoby řešení konkrétních překladatelských problémů. Práce tak může sloužit jako vodítko při dalších překladech a může například upozornit na problémy, kterými by se měl překladatel zabývat, pokud je jeho cílem vytvořit funkční překlad.

8 Resumé

V rámci bakalářské práce byl vypracován překlad německého textu do češtiny, který byl doplněn odborným komentářem. Během překladu bylo nutné řešit problémy s překladem některých jazykových jevů a bylo také nezbytné přistoupit k tematickým posunům. Řešení problémů i posuny, ke kterým došlo, ovlivnil fakt, že cílem bylo vytvořit funkční překlad – tedy text, který bude v českém jazykově-kulturním prostředí působit pokud možno stejně jako originál v prostředí německém, a který bude zároveň jazykově a stylisticky odpovídat českým textům podobného charakteru. Překladatelské problémy a posuny byly podrobně popsány v odborném komentáři a shrnuty v závěru práce.

The bachelor thesis consists of German-Czech translation, which was supplemented by a commentary. During the translation it was necessary to solve problems with translating some linguistic phenomena and also to do shifts on the thematic level. The problems solving and the shifts were influenced by the fact, that the aim was to create a functional translation – meaning a text, that would have the same impact in the Czech language-cultural environment as the original text in the German one, and that would both linguistically and stylistically match with similar Czech texts. The translation problems and the shifts were thorough described in the commentary and summarized in the conclusion.

9 Bibliografie

9.1 Primární literatura

DÄNEMARK REISEGUIDE – vybrané kapitoly [online]. 2010 [cit. 2010-04-29].

Dostupné z <<http://www.daenemark-reiseguide.de/>>.

9.2 Sekundární literatura

BUSCK, S., POULSEN, H. Dějiny Dánska. Praha: NLN, 2007. ISBN 978-80-7106-908-9.

ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M., MINÁŘOVÁ, E. Současná stylistika. Praha: NLN, 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.

GREPL, M. a kol. Příruční mluvnice češtiny. Brno: NLN, 2008. ISBN 978-80-7106-980-5.

HELBIG, G., BUSCHA, J. Deutsche Grammatik. Berlín, Mnichov: Langenscheidt KG, 2005. ISBN 3-468-49493-9.

KNITTLOVÁ, D. a kol. Překlad a překládání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6.

LEVÝ, J. Umění překladu. Praha: Panorama, 1983. ISBN 505-21-825.

NORD, CH. Textanalyse und Übersetzen. Heidelberg: Julius Groos Verlag, 1995. ISBN 3-87276-649-X.

POPOVIČ, A. Teória umeleckého prekladu. Bratislava: Tatran, 1975. ISBN 61-632-75.

9.2.1 Internetové zdroje

Administrativní dělení Dánska. In: Wikipedia, the free encyclopedia [online]. 2012 [cit. 2012-05-21].

Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Administrativní_dělení_Dánska>.

Dogma 95. In: Wikipedia, the free encyclopedia [online]. 2012 [cit. 2012-04-30].

Dostupné z <http://de.wikipedia.org/wiki/Dogma_95>.

Flexikurita. In: Wikipedia, the free encyclopedia [online]. 2012 [cit. 2012-05-12].

Dostupné z <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Flexikurita>>.

Put and Take ponds [online]. 2012 [cit. 2012-05-11].

Dostupné z <<http://www.sologstrand.com/holiday-denmark/put-and-take-lakes.htm>>.

9.3 Slovníky a jazykové příručky

DUDEN. Deutsches Universalwörterbuch. Mannheim: Duden Verlag, 2007. ISBN 978-3-411-05506-7.

KLIMEŠ, L. Slovník cizích slov. Praha: SPN, 2005. ISBN 80-7235-272-5.

LINGEA. Německo-český česko-německý velký slovník. Praha: Lingea 2006. ISBN 80-903381-7-8.

Ústav pro jazyk český AV ČR. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha: Academia, 1994. ISBN 80-200-0493-9.

Ústav pro jazyk český AV ČR. Pravidla českého pravopisu. Praha: Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-679-4.

9.3.1 Internetové slovníky a jazykové příručky

ČESKÝ NÁRODNÍ KORPUS – SYN2010 [online]. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010 [cit. 2011-04-13–2012-05-21].

Dostupné z <<http://www.korpus.cz>>.

DUDEN ONLINE [online]. 2010–2012 [cit. 2010-09-10–2012-05-21].

Dostupné z <<http://www.duden.de>>.

INTERNETOVÁ JAZYKOVÁ PŘÍRUČKA [online]. Ústav pro jazyk český AV ČR. 2012 [cit. 2012-01-05–2012-05-21]. Dostupné z <<http://prirucka.ujc.cas.cz>>.

LINGEA ONLINE [online]. 2010–2012 [cit. 2010-09-03–2012-05-21].

Dostupné z <<http://www.slovniky.lingea.cz>>.

10 Přílohy

Příloha 1. – Výchozí text: DÄNEMARK REISEGUIDE – vybrané kapitoly [online]. 2010 [cit. 2010-04-29]. Dostupné z <<http://www.daenemark-reiseguide.de/>>.